

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Факультет міжнародного туризму та економіки
Кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Туризмознавство»
зі спеціальності 242 «Туризм»
галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
для всіх форм навчання

Запоріжжя 2022

Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» зі спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» всіх форм навчання / Укладачі : С.М. Цвілій, В.М. Зайцева, Д.Д. Гурова. Запоріжжя : Національний університет «Запорізька політехніка», 2022. 81 с.

Укладачі:

Цвілій С.М., доцент, кандидат економічних наук;

Зайцева В.М., професор, кандидат педагогічних наук;

Гурова Д.Д., доцент, кандидат географічних наук.

Рецензенти:

Юхновська Ю.О. – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та туризму, Хортицька національна академія, м. Запоріжжя;

Михайлик Д.П. – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин, управління та адміністрування, Приватне акціонерне товариство «Приватний вищий навчальний заклад «Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій», м. Запоріжжя.

Рудоман О.М. – генеральний директор Туристичної агенції «Дімона-Авіатур», м. Запоріжжя.

Відповідальний за випуск: Цвілій С.М., доцент, к.е.н.

Затверджено на засіданні кафедри
туристичного, готельного та ресторанного бізнесу
Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» зі спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» всіх форм навчання. У методичних вказівках викладені загальні положення та вимоги до підготовки кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра у Національному університеті «Запорізька політехніка». Здобувачі освітнього ступеня «бакалавр» мають змогу ознайомитися із: метою і завданнями, вимогами до змісту, структурою, порядком виконання основних етапів, рекомендованою тематикою, вимогами до оформлення кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра, обов'язками відповідальних осіб, архітектурою та логіко-структурною схемою побудови кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра, порядком перевірки роботи на наявність текстових запозичень (плагіат), критеріями оцінювання тощо.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	4
ВСТУП	5
ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	8
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ БАКАЛАВРА	10
СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ	26
ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ	33
ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ	35
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ	37
ДОДАТКИ	40
Додаток А. Зразок заяви на затвердження теми кваліфікаційної (дипломної) роботи	41
Додаток Б. Приклад оформлення довідки про впровадження результатів досліджень	42
Додаток В. Орієнтовні теми кваліфікаційної (дипломної) роботи	43
Додаток Г. Приклад заяви на перевірку академічного тексту на плагіат	60
Додаток Д. Приклад звіту подібності	61
Додаток Е. Приклад звіту унікальності	62
Додаток Ж. Приклад відгуку наукового керівника	63
Додаток З. Приклад зовнішньої рецензії	65
Додаток И. Приклад заповнення форми опису роботи бакалавра згідно стандарту метаданих «Дублінське ядро»	67
Додаток К. Приклад оформлення титульного аркуша	68
Додаток Л. Приклад оформлення завдання	69
Додаток М. Приклад оформлення реферату	71
Додаток Н. Приклад анотацій	72
Додаток П. Приклад оформлення «скорочень»	73
Додаток Р. Приклад змісту	74
Додаток С. Приклад вступу	75
Додаток Т. Приклад розділів	78
Додаток У. Приклад висновків	79
Додаток Ф. Приклад оформлення переліку посилань	80
Додаток Х. Приклад додатків	81

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Методичні вказівки розроблені у відповідності до базових положень освітньо-професійної програми «Туризмознавство», рівень вищої освіти – перший (бакалаврський), галузь знань – 24 Сфера обслуговування, спеціальність – 242 Туризм, освітня кваліфікація – бакалавр з туризму, 2022 рік, Запоріжжя, Національний університет «Запорізька політехніка».

У відповідності до освітньо-професійної програми «Туризмознавство» однією з форм атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Туризм» є публічний захист кваліфікаційної роботи.

Вимогами до кваліфікаційної роботи є такі: 1) кваліфікаційна робота повинна передбачати теоретичні та аналітичні узагальнення або розв'язання практичної задачі у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій та методів туризмознавства; 2) кваліфікаційна робота має бути перевірена на плагіат; 3) кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті відповідного підрозділу закладу вищої освіти; 4) незалежне експертне оцінювання (рецензування) науковцями і фахівцями сфери туризму.

В освітньо-професійній програмі «Туризмознавство» формі атестації «Кваліфікаційна робота» відповідає освітній компонент «Дипломування», обсяг якого складає 10,5 кредитів (315 годин). У відповідності до структурно-логічної послідовності освітніх компонент «Дипломування» реалізується у 8 семестрі на четвертому курсі навчання здобувача вищої освіти.

В період опанування освітнього компоненту «Кваліфікаційна робота» здобувачем відбувається набуття програмних компетентностей: інтегральної компетентності, загальних і спеціальних та програмних результатів навчання.

Дипломування є завершальним етапом формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти, архітектура якої побудована на переліку компонентів освітньо-професійної програми «Туризмознавство»: нормативної і вибіркової частини (освітні компоненти з вибіркового переліку).

Публічний захист кваліфікаційної роботи є одним з етапів реалізації прав здобувача вищої освіти на: 1) вільне працевлаштування; 2) подальше навчання; 3) підвищення кваліфікації; 4) набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти; 5) академічну мобільність.

Внутрішні користувачі методичних вказівок:

- здобувачі вищої освіти, які навчаються в Національному університеті «Запорізька політехніка» за даною освітньо-професійною програмою;
- професорсько-викладацький персонал НУ «Запорізька політехніка»; які здійснюють підготовку бакалаврів спеціальності 242 Туризм;
- екзаменаційна комісія спеціальності 242 Туризм.

Зовнішні користувачі методичних вказівок:

- освітньо-наукова спільнота України;
- стейкхолдери;
- органи публічного адміністрування на регіональному рівні;
- професійні спілки та громадські організації;
- зацікавлені особи.

ВСТУП

Кваліфікаційна (дипломна) робота (КДР) бакалавра – це самостійне наукове дослідження на актуальну тему, що характеризується новизною та глибокою обізнаністю автора в обраній проблемі, критичністю аналізу. Вона характеризується застосуванням фактичного достовірного матеріалу сфери туристичної діяльності, а також належним рівнем науково-теоретичного обґрунтування, адже це підсумок теоретичної та практичної підготовки в рамках складових освітньої програми підготовки бакалаврів. Під час виконання роботи здобувач повинен засвідчити, що він опанував необхідні теоретичні знання і набув умінь їх практичного застосування в конкретних умовах, володіє методами та методиками проведення дослідницької роботи.

Кваліфікаційна (дипломна) робота є формою атестації здобувачів вищої освіти, що забезпечує діагностику набутих студентом програмних компетентностей та програмних результатів навчання, які необхідні для виконання випускниками професійних обов'язків. Виконання і захист дипломної роботи є формою атестації здобувачів освітнього ступеня «бакалавр». Відповідно до Закону України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестація здійснюється відкрито і гласно. Атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою закладу вищої освіти.

На підставі виконаної здобувачем кваліфікаційної (дипломної) роботи та її публічного захисту екзаменаційна комісія приймає колегіальне рішення про присвоєння випускнику освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм». Документ про вищу освіту видається особі, яка успішно виконала відповідну освітньо-кваліфікаційну програму і пройшла атестацію.

Кваліфікаційна (дипломна) робота готується здобувачем вищої освіти в індивідуальному порядку під керівництвом наукового керівника.

Мета кваліфікаційної (дипломної) роботи – проведення аналітичних та практичних досліджень, поглиблене осмислення професійної проблеми, розробка інноваційних пропозицій у сфері вітчизняного туристичного бізнесу. Запропоновані здобувачем вищої освіти критичні рішення мають бути науково обґрунтованими з відповідним аналізом існуючої ситуації та прогнозом щодо результатів їх запровадження на підприємстві або в межах регіону, туристичної дестинації, які обрані об'єктом дослідження у роботі.

Завдання кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра спеціальності 242 «Туризм» залежать від її спрямування, об'єкту та предмету дослідження:

- виробниче спрямування передбачає узагальнення набутих здобувачем базових знань за спеціальністю, вдосконалення професійних здібностей для подальшої роботи в різних закладах індустрії туризму за обраним фахом;

- економічне спрямування передбачає практичну орієнтацію роботи, її головним завданням є пошук і обґрунтування щодо застосування ефективних інструментів та методів в різних сферах та локаціях туристичної індустрії;
- технологічне спрямування передбачає опрацювання певних проблем з організації туристичних подорожей, розробку схем туристичних маршрутів, покращення роботи систем бронювання, зростання якості обслуговування;
- країнознавче спрямування передбачає розгляд специфіки організації туристичних поїздок у певну країну на основі вивчення її етнографічних, культурних, географічних та інших характеристик (виїзний) або організацію залучення потоку іноземних туристів до України (в'їзний туризм);
- підприємницьке спрямування передбачає демонстрацію здібностей та придатності здобувача до організації власної справи в туристичному бізнесі, проєктування туристичного продукту, прийняття інноваційних рішень щодо організації екскурсій, використання підприємницького підходу в управлінні бізнесом, розвитку нових напрямків туризму, захисту прав споживачів.

Кваліфікаційна (дипломна) робота має демонструвати рівень фахової підготовки здобувача вищої освіти до професійної діяльності, а саме:

- рівень оволодіння теоретичними знаннями з професійно орієнтованих дисциплін та інших освітніх компонентів нормативної й вибіркової частини;
- вміння узагальнювати, аналізувати наукові джерела та статистичні дані, формулювати наукові висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції;
- вміння працювати з нормативно-правовими актами;
- здатність використовувати сучасні методи дослідження, інформаційні технології, методи пошуку, а також збору та аналізу наукової інформації;
- вміння знаходити аналоги розв'язання проблеми у вітчизняній та зарубіжній практиці, адаптувати їх до предмета (об'єкта) дослідження.

Кваліфікаційна (дипломна) робота, яка не відповідає вимогам до змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми та обґрунтованих пропозицій, має негативний відгук керівника, не має зовнішньої рецензії, не пройшла перевірку на наявність текстових запозичень (плагіат), має грубі порушення принципів академічної доброчесності тощо до захисту не допускається.

Однією з важливіших процедур забезпечення якості освіти у процесі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-кваліфікаційною програмою «Туризмознавство» у Національному університеті «Запорізька політехніка» є наукова робота студентів. Економічні і соціальні реформи, які здійснюються в Україні, значною мірою змінюють характер праці спеціалістів. Відповідно до цього, змінюються і вимоги до підготовки кадрів туристичного напрямку, які в майбутньому мають стати конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці. Пріоритетною вимогою є розвиток спеціаліста творчого, ініціативного, який має організаторські навички і вміння спрямовувати свою діяльність на запровадження у практику новітніх досягнень наукової і технічної думки. Неодмінною умовою виконання даної вимоги є широке залучення здобувачів до наукової роботи, дослідницької культури, наукового життя кафедри.

Досвід закладів вищої освіти України свідчить, що розвиток наукових досліджень безпосередньо впливає на якість навчального процесу, оскільки вони змінюють не лише вимоги до рівня та якості знань здобувачів, а й сам процес навчання, його структуру і структуру, але й підвищують ступінь підготовленості майбутніх фахівців, їхній творчий практичний кругозір.

Поступове зростання обсягу і складності набутих здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня знань, умінь, навичок, компетенцій у процесі виконання наукової роботи забезпечує вирішення наступних завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння інструментарієм, сучасною методологією та новітніми методами наукового дослідження;
- надання консультативної допомоги здобувачам у прискореному оволодінні спеціальністю та досягненні високого рівня професіоналізму;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти у вирішенні практичних задач, завдань, проблем та ситуацій;
- опанування навичок самостійної науково-дослідної роботи;
- розвиток творчої ініціативи, відповідальності, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі та розробці креативних рішень;
- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції здобувача;
- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у закладі вищої освіти резерву вчених, науковців, дослідників, викладачів.

Розвиток науки у Національному університеті «Запорізька політехніка» не лише змінює зміст і значення освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Туризмознавство», а й розкриває нові форми і методи проведення навчального процесу. Здобувачі вищої освіти не лише отримують наукову інформацію на лекційних, практичних, лабораторних, семінарських заняттях і виробничих практиках, а й беруть участь у наукових дослідженнях. Логічно, що цілеспрямоване виконання наукових досліджень у гуртках студентів сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості фахівця та науковця.

Під час виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи здобувач вищої освіти має врахувати досвід наукової роботи, який отриманий у проблемній групі чи науковому гуртку, які функціонують у Національного університету «Запорізька політехніка». Результати діяльності проблемних груп і наукових гуртків за підсумками року заслуховуються та обговорюються. Результатом наукової роботи у складі наукового гуртка або проблемної групи є наукові публікації, заявки на винахід, доповіді на наукових і науково-практичних конференціях, творчі звіти, участь у олімпіадах та конкурсах наукових робіт університетського, регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів.

В цілому, у методичних вказівках здобувачі мають змогу ознайомитися з такими компонентами: метою і завданнями, вимогами до змісту, структурою, порядком виконання основних етапів, рекомендованою тематикою, вимогами до оформлення кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра, обов'язками відповідальних осіб, архітектурою та логіко-структурною схемою побудови кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра, порядком перевірки роботи на наявність текстових запозичень (плагіат), критеріями оцінювання тощо.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Здобувачу вищої освіти перед вибором напрямку дослідження та теми кваліфікаційної (дипломної) роботи рекомендовано провести глибокий аналіз наступних інформаційних ресурсів, які доступні в електронному форматі:

1. THE WORLD BANK/Data Catalog/tourism activity (Открытые данные Всемирного банка) – <https://datacatalog.worldbank.org/search?q=tourism%20activity&start=0&sort>
2. UNWTO (Tourism Data Dashboard) (Всесвітня туристська організація) – <https://www.unwto.org/search?keys=tourism>
3. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року – <https://www.zoda.gov.ua/news/48277/strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku.html>
4. Стратегія розвитку міста Запоріжжя до 2028 року – https://zp.gov.ua/upload/editor/strategiya_izm.pdf
5. Стратегія розвитку туризму Запорізької області на 2021-2027 роки – http://www.berda.gov.ua/files/admin/Tourism_development_strategy_Zp.pdf
6. Програма розвитку туризму у місті Запоріжжі на 2020-2022 роки – https://zp.gov.ua/upload/content/o_1dt0jv2041e0u181g1b011v6r1nok21.pdf
7. Запорізька обласна рада – <https://zor.gov.ua/>
8. Запорізька обласна державна адміністрація – <https://www.zoda.gov.ua/>
9. Департамент культури, туризму, національностей та релігій – <https://www.zoda.gov.ua/article/188/departament-kulturi,-turizmu,-natsionalnostey-ta-religiy.html>
10. Культура і туризм (про область) – <https://www.zoda.gov.ua/article/61/kultura-i-turizm.html>
11. Розбудова інфраструктури о.Хортиця в рамках програми "Велике будівництво" – <https://www.zoda.gov.ua/article/2554>
12. Запорізька міська рада (офіційний сайт) – <https://zp.gov.ua/uk/page/e-services>
13. Департамент культури і туризму Запорізької міської ради – <https://zp.gov.ua/uk/organizations/item/107/departament-kulturi-i-turizmu-zaporizkoi-miskoi-radi>
14. Туристичний портал (електронний сервіс) – <https://zaporizhzhia.city/>
15. Державна служба статистики. Економічна статистика / Економічна діяльність / Туризм – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Статистичний збірник «Україна у цифрах» (2021 рік) – http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_20u.pdf
17. Статистика в смартфоні – <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.statinsmartphone>
18. Статистичні служби країн світу – https://unstats.un.org/home/nso_sites/

19. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
20. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого – <https://nlu.org.ua/>
21. Державна науково-технічна бібліотека України – <https://dntb.gov.ua/>
22. Одеська національна наукова бібліотека – <http://odnb.odessa.ua/>
23. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка – <https://korolenko.kharkov.com/>
24. Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека – <https://zounb.zp.ua/>
25. Наукова бібліотека Національного університету «Запорізька політехніка» – <http://library.zntu.edu.ua/>
26. Туристична асоціація України – <http://www.tau.org.ua/>
27. Українська асоціація туристичних агенцій – <https://uata.com.ua/>
28. Асоціація індустрії гостинності України – <https://aigu.org.ua/>
29. Українська асоціація активного та екологічного туризму – <http://www.uaeta.net/>
30. Запорізька обласна туристична асоціація – <https://zota.org.ua/>

Здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм» протягом навчання за освітньо-кваліфікаційною програмою «Туризмознавство» набуває здатності працювати в міжнародному контексті й здатності спілкуватися іноземною мовою. Здобувачу вищої освіти отриманих знань володіння іноземною(ними) мовою (мовами) достатньо для здійснення професійної діяльності, а саме: для моніторингу й опрацювання статистичних даних іноземними мовами з метою проведення димломного дослідження.

Міжнародні організації (статистика):

1. Євростат
2. Статистична база даних Всесвітньої торгівельної організації (WTO)
3. Статистична база даних Всесвітньої туристичної організації (UNWTO)
4. Статистичний відділ ООН
5. Європейська економічна комісія ООН
6. Конференція європейських статистиків
7. МВФ, Спеціальний стандарт поширення даних (DSBB)
8. Міжнародна асоціація офіційної статистики (IAOS)
9. Департамент статистики міжнародної організації праці (ILO)
10. Статистична база даних Міжнародного енергетичного агентства (IEA)
11. Статистична база даних Міжнародного валютного фонду
12. Міжнародний інститут статистики (ISI)
13. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD)
14. Фонд народонаселення та розвитку ООН (UNFPA)
15. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО)
16. Світовий банк

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ БАКАЛАВРА

Основні етапи дипломування представлено на рисунку 1.

Рисунок 1 – Етапи виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра

Дипломування є завершальним етапом формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти у НУ «Запорізька політехніка». Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання.

Кваліфікаційна (дипломна) робота має конкретний характер і пов'язана з використанням набутих студентом знань, умінь та навичок зі спеціальних дисциплін. Це самостійна науково-дослідницька робота, яка виконується з метою публічного захисту і здобуття освітнього рівня бакалавра. Основне завдання її автора – продемонструвати рівень наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

Організація виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи потребує від здобувача наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен здобувач у процесі організації виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи дотримувався гігієни розумової праці. Тому він повинен зрозуміти механізми розумової праці, причини появи втоми, шляхи підвищення працездатності, а також режиму харчування, організації відпочинку та інше. Керівник на початку дипломування проводить настановне заняття, особливо зі здобувачами, які оформили індивідуальний графік навчання. Здобувач повинен усвідомити, що індивідуальний добовий ритм його організму визначається низкою фізіологічних функцій, які постійно змінюються в години активної діяльності та сну. Важливу роль в оптимальній організації виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи відіграє режим активності на добу – його необхідно відстежити, зафіксувати та враховувати ще на початку.

Основні етапи дипломування (див. рис. 1) детально розкрито нижче.

Вибір теми кваліфікаційної (дипломної) роботи. Орієнтовні теми кваліфікаційних (дипломних) робіт затверджуються кафедрою туристичного, готельного та ресторанного бізнесу. Обрана здобувачем тема закріплюється за ним протоколом засідання кафедри та Наказом ректора НУ «Запорізька політехніка» (тема подається українською й англійською мовами) з вказівкою прізвища керівника. Тематика складається з переліку тем, які запропоновані:

- кафедрою туристичного, готельного та ресторанного бізнесу;
- керівниками туристичних підприємств, фірм, компаній, організацій, представниками туристичної інфраструктури Запорізької області;
- регіональними органами влади і публічного адміністрування: відділом туризму та курортів Запорізької обласної державної адміністрації; Департаментом культури і туризму Запорізької міської ради, комунальне підприємство «Туристичний інформаційний центр» Запорізької міської ради; Запорізька торгово-промислова палата, інші структури регіону;
- міжнародними партнерами TURAL C EOOD (Republic of Bulgaria), CONSUL Travel Service (Türkiye), інші компанії індустрії туризму;
- здобувачами, які навчаються за спеціальністю 242 Туризм.

Тема КДР обирається здобувачем за власним бажанням, виходячи з власних наукових уподобань та інтересів, побажань та бачення роботодавця, індивідуальної освітньої траєкторії, орієнтовної тематики робіт (див. додатки). Вибір здобувач здійснює протягом 2-х тижнів з моменту одержання тематики робіт і подає на кафедру **заяву** із зазначенням обраної теми (**додаток А**).

Рекомендовано обрати тему, яка задовольняє таким критеріям:

- по-перше, має зв'язок з актуальними проблемами в тій галузі, в якій спеціалізується або має наукові доробки здобувач вищої освіти; виконується на матеріалах підприємства, де працює здобувач (заочної форми навчання);

- по-друге, проблеми, пов'язані з даною темою, і способи їх вирішення повинні бути достатньо відомі здобувачу, оскільки він вивчив їх в процесі виконання інших завдань (реферати, проєкти, курсові роботи, тощо) або ознайомився з цими проблемами в період проходження виробничої практики;

- по-третє, повинні мати місце прогностичні результати дослідження, основні положення і висновки, отримані при написанні КДР за даною темою, які студент міг би використовувати при впровадженні результатів (**додаток Б**).

Формулювання теми роботи повинно відповідати таким вимогам:

- у назві теми має бути чітко виділений об'єкт і предмет дослідження;

- формулювання теми повинно бути коротким і не містити в собі зайвих слів і двозначностей (не обов'язково фіксувати в темі назву підприємства);

- не доцільно використовувати поняття, які погано інтерпретуються;

- тема повинна включати сучасну та актуальну термінологію.

Рекомендовані теми кваліфікаційної (дипломної) роботи – **додаток В**.

Кінцеві строки подання заяв для здобувачів денної та заочної форм навчання до 30 вересня поточного навчального року. Кожна тема може бути обрана лише одним здобувачем. Здобувач може запропонувати власну тему кваліфікаційної (дипломної) роботи, яку не включено до переліку. Якщо тема відповідає спеціальності і освітній програмі – вона затверджується кафедрою.

Вибір та узгодження П.І.Б. наукового керівника (консультанта).

Наукові керівники призначаються кафедрою туристичного, готельного та ресторанного бізнесу з числа осіб професорсько-викладацького складу або з досвідчених працівників-практиків, керівників та спеціалістів управлінського рівня, а також представників місцевих органів публічного управління. Після цього вони затверджуються наказом ректора НУ «Запорізька політехніка» на весь період виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи. Здобувач вищої освіти реалізує право вибору керівника КДР через індивідуальне подання його П.І.Б. на розгляд та узгодження Гаранту освітньо-професійної програми «Туризмознавство» та завдувачу кафедри. Обґрунтуванням щодо вибору та узгодження П.І.Б. конкретної кандидатури на призначення керівником є її професіоналізм, здатність і спроможність сприяння впровадженню принципів та процедур забезпечення якості освіти при організації виконання здобувачем кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра спеціальності 242 Туризм.

З науково-педагогічним складом кафедри ТГРБ можна ознайомимись за посиланням: <https://zp.edu.ua/naukovo-pedagogichnyy-sklad-kafedry>.

Визначення об'єкту, предмету, мети дослідження. Кваліфікаційна (дипломна) робота бакалавра повинна мати чітко сформульований науковий апарат. Визначальну роль відіграє визначення об'єкту та предмету наукового дослідження. *Об'єкт* дослідження у роботі бакалавра – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження. *Явище* – це подія, факт, властивість, особливість кого-, чого-небудь; сфера, галузь; будь-який вияв змін, реакцій, перетворень і т.ін., що відбуваються в туристичному довіллі. У загальнонауковому змісті явище – це зовнішній вияв сутності предметів, процесів; безпосереднє відбиття речі в почуттєвому сприйнятті. *Процес* – послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чого-небудь; плин, перебіг; сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дослідника, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) роботи бакалавра.

Предмет наукового дослідження виражає найбільш значущі аспекти, властивості, особливості, які підлягають безпосередньому вивченню. Будь-який об'єкт наукового дослідження містить у собі велику, майже нескінченну кількість предметів дослідження. Завдання здобувача вищої освіти полягає в тому, щоб виділити такий предмет наукового дослідження, який був би недостатньо вивчений, відображав суть проблеми і був доступним аналізу.

Предмет дослідження тісно пов'язаний з метою роботи бакалавра.

Мета дослідження (роботи) має бути сформульована чітко, стисло, лаконічно. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження. Її сутність має розкриватися у переліку **завдань дослідження** (їх слід навести 5-6). Завдання повинні послідовно у логічному взаємозв'язку визначати структуру Кваліфікаційної роботи.

До формулювання мети наукового дослідження здобувач вищої освіти та науковий керівник беруться після усвідомлення суперечності, яка виникла на практиці, у той час, як до формулювання змістовного опису та конкретної постановки та формулювання наукової проблеми (задачі) переходять після виявлення суперечності в науці. Мета наукового дослідження повинна бути досягнута, про що вказується в загальних висновках роботи бакалавра.

Формування робочої гіпотези, підбір методів, визначення результатів дослідження. Гіпотезою називають методологічну форму наукового пізнання і соціо-культурної інтелектуальної взаємодії, що є імовірним припущенням щодо пояснення або рішення досліджуваної проблеми. Гіпотеза – система суджень, понять і умовиводів. Якесь одне окремо взяте судження або умовивід ще не складає гіпотези. Гіпотеза – процес розвитку думки. Процес мислення в гіпотезі має певні стадії. Розрізняють такі дві стадії побудови і доведення гіпотези: 1) висунення гіпотези і 2) доведення гіпотези. Гіпотеза може пояснити або явище (подію) в цілому, або якийсь окремий бік явища, одну його властивість, один зв'язок.

Наукова гіпотеза – це гіпотеза, що пояснює закономірність розвитку явищ у сфері вітчизняного та міжнародного туризму. **Робоча гіпотеза** – це тимчасове припущення (здогад), яким користується здобувач вищої освіти, будуючи гіпотези. Робоча гіпотеза є припущенням – пробою, тимчасовим варіантом, що допомагає побудувати ту чи іншу гіпотезу. Робоча гіпотеза може стати в ході подальшого дослідження науковою гіпотезою в КДР.

Методичною основою кваліфікаційної (дипломної) роботи є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. У роботі характеризують використані наукові методи і змістовно визначають, що саме досліджувалось кожним методом. Методи дослідження слугують інструментом в отриманні фактичного матеріалу і необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети. Вибір комплексу певних методів у дослідженні повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків. Підбір методів дослідження залежить від наукової проблеми, теми КДР, робочої гіпотези дослідження.

Визначення результатів дослідження передбачає прогноз результатів дослідження, які здобувач планує отримати на кожному етапі проведення та у кінцевому підсумку. Рекомендується методом декомпозиції розукрупнити мету кваліфікаційної (дипломної) роботи на підцілі та задачі (результати).

Складання плану КДР, переліку завдань та календарного плану виконання дослідження. **Складання плану КДР** є відповідальним етапом, від якого залежить структура та назва елементів змістовної частини роботи. Здобувач вищої освіти має запропонувати власне бачення плану та структури кваліфікаційної (дипломної) роботи: робочі назви розділів і підрозділів, потім узгодити їх з науковим керівником. Процес коригування структури складний і може тривати протягом усього дослідження. Попередній план роботи треба обов'язково узгодити з науковим керівником та максимально врахувати його рекомендації. У разі виникнення конфлікту інтересів між здобувачем вищої освіти та науковим керівником щодо назв розділів та підрозділів, то в цьому випадку для узгодження долучається Гарант освітньо-професійної програми.

Складання переліку завдань за своєю логікою відображає структуру змістовної частини кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра. Тобто, для досягнення мети формулюється послідовність відносно самостійних завдань, кожне з яких стосується конкретного аспекту наукової теми і підпорядковане меті. Зазвичай завдання відповідають плану КДР та подаються у вигляді переліку: *визначити..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., обґрунтувати..., показати..., описати..., встановити..., проаналізувати..., в'яснити..., надати рекомендації тощо*. Кількість завдань в роботі повинно відповідати кількості та назвам підрозділів (див. розділ даних методичних вказівок – **Структура кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра**).

Складання календарного плану виконання дослідження. Загальний календарний план потрібен для вірного розподілу часу та атестації здобувача за результатами виконання кожного етапу. На бланці завдання (**форма № 25**) на кваліфікаційну (дипломну) роботу наводиться **календарний план**. Однак, організація та порядок виконання етапів передбачає індивідуальний характер та погоджується здобувачем вищої освіти зі своїм науковим керівником.

Підбір та опрацювання інформаційної бази дослідження. *Наукова інформація* – це логічна інформація, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці. Основні ознаки наукової інформації:

- вона отримується в процесі пізнання закономірностей об'єктивної дійсності, підґрунтям якої є практика, і подається у відповідній формі;
- це документовані чи публічно оголошені відомості про досягнення науки, техніки, виробництва в туризмі, які отримані в процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, виробничої, громадської діяльності.

Основні джерела наукової інформації згруповано в такому вигляді:

1. *Монографія* – це наукова праця, присвячена глибокому викладу матеріалу в конкретній, зазвичай вузькій галузі науки (*туризмологія*). Це наукова праця одного або декількох авторів. Вона має достатньо великий обсяг: не менше 50 сторінок машинописного тексту. Це наукове видання, що містить повне й вичерпне дослідження якоїсь проблеми чи теми.

2. *Збірник* – це видання, яке складається з окремих робіт різних авторів, присвячених одному напрямку, але з різних його галузей. У збірнику публікуються закінчені праці з рекомендацією їх використання.

3. *Періодичні видання* – це журнали, бюлетені та інші видання з різних галузей науки і техніки. В періодичних виданнях можуть друкуватись праці і їх результати. Виклад матеріалу проводиться в популярній, доступній формі.

4. *Спеціальні випуски технічних видань* – це документи інформаційного, рекламного плану, аналітичні, статистичні дані з проблеми.

5. *Патентно-ліцензійні видання* (патентні бюлетені).

6. *Стандарти* – це нормативно-технічні документи щодо єдиних вимог до продукції, її розробки, виробництву та застосуванню.

7. *Навчальна література* – це підручники, навчальні посібники, навчально-методична література.

8. *Надруковані документи* – це дисертації, звіти про науково-дослідну роботу, окремі праці. Це документи для студентів, аспірантів, які займаються науково-дослідною роботою: планові, звітні документи, статистичні та опубліковані доповіді, методичні та інструкційні матеріали.

9. *Науково-інформаційна діяльність* – сукупність дій, спрямована на задоволення потреб громадян, компаній і держави, що полягає в збиранні, аналітико-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні.

10. *Інформаційні ресурси* наукової інформації – це систематизовані зібрання наукової літератури, документації на паперових і електронних носіях.

11. *Довідково-інформаційний фонд* – це сукупність упорядкованих первинних документів і довідково-пошукового апарату, призначених для задоволення інформаційних потреб.

12. *Довідково-пошуковий апарат* – це сукупність упорядкованих вторинних документів, створюваних для пошуку першоджерел.

13. *Інформаційні ресурси спільного користування* – це сукупність інформаційних ресурсів державних органів науково-технічної інформації (бібліотека, фірми, організації);

14. *Аналітико-статистична обробка* науково-технічної та практичної інформації;

15. *Інформаційний ринок* – це система економічних, організаційних і правових відносин щодо продажу і купівлі інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг.

Підбір інформаційної бази дослідження здобувачу слід здійснювати саме з наукових інформаційних джерел та у відповідності до теми КДР. В цілому, інформаційну базу дослідження становлять: нормативно-правова та законодавча база України, підручники, навчальні посібники, наукові статті, монографії, матеріали міжнародних та вітчизняних конференцій, форумів та семінарів, дані первинного бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності, Інтернет-ресурси, сайти компаній, власні дослідження тощо.

Опрацювання інформаційної бази дослідження. При опрацюванні інформаційної бази дослідження інформацію можна поділити на дві групи.

Первинна інформація – це вихідна інформація, яка є результатом безпосередніх соціологічних експериментальних досліджень, вивчення практичного досвіду (фактичні дані, зібрані здобувачем, їх аналіз, перевірка).

Вторинна інформація - це результат аналітичної обробки та публікації інформації з теми дослідження (це опубліковані документи, огляд інформації з теми). Це: 1) інформаційні видання (сигнальна інформація, реферативні журнали, експрес-інформація, огляди); 2) довідкова література (енциклопедії, словники); 3) каталоги і картотеки; 4) бібліографічні видання. Ця інформація служить теоретичним і експериментальним підґрунтям, основою проведення дослідження, є доказом наукової обґрунтованості роботи, її достовірності та новизни. **Достовірність** – це достатня правильність, доказ того, що названий результат (закон, сукупність фактів) є істинним, правильним. Достовірність результатів і висновків обґрунтовується експериментом, логічним доказом, аналізом літературних та архівних джерел, перевірених на практиці.

Здобувачу вищої освіти слід пам'ятати про **правила цитування**.

Оформлення цитат в кваліфікаційній (дипломній) роботі впливає не тільки на сам процес дипломування, а й на авторитет здобувача. Періодично, в науковому співтоваристві виникають конфлікти, пов'язані з плагіатом у наукових роботах, що викликає активну увагу до цього питання і підвищує вимоги до оформлення. Тема плагіату завжди актуальна і вимагає втручання і серйозного захисту інтелектуальної діяльності дослідника з боку держави. Міністерство освіти і науки України веде активну роботу, яка спрямована на боротьбу з академічною недоброчесністю, адже вирішення цих питань є дуже важливим кроком для розвитку української наукової спільноти. Плагіат абсолютно не підтримується дослідницьким співтовариством і, щоб його уникнути, потрібно обов'язково дотримуватися усіх правил. **Цитування** – це: 1) фрагмент чужого тексту, формула, малюнок або таблиця; 2) парафраз цитати (сміслова форма згадки); 3) розбір інших джерел у своєму тексті.

Важливо: кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, яке фіксується в бібліографічному списку (див. **перелік посилань**), інакше це буде вважатися серйозною помилкою в оформленні роботи.

Принципи оформлення джерел цитування:

- завжди використовувати лапки;
- повністю прописувати текст згадки;
- обов'язково вказувати ініціали вченого і ставити їх перед прізвищем;
- ім'я вченого не варто писати повністю, а обійтися тільки ініціалами;
- не варто починати абзац з цитати або авторського прізвища;
- дотримуватися одного стилю оформлення цитат.

При використанні парафраз (смісловий переказ цитати) слід написати згадку на автора. Смістова передача суті цитати доречна у таких випадках:

- узагальнюється інформація з кількох ресурсів;
- якщо джерело – це об'ємний текст, а потрібен його короткий виклад;
- якщо це об'ємна цитата.

Важливі способи цитування.

1. Цитування вторинних посилань (здобувач вищої освіти лише знайомиться з матеріалом; оригінал втрачений або написаний дуже складною мовою, і його важко перекласти; мета цитати – аргументувати щось у роботі, показати процес аналізу; якщо цитату вченого пам'ятає інша особа).

Вторинні цитати потрібно ретельно перевіряти на достовірність першоджерела, переконавшись, що в них немає помилок.

2. Згадки прізвища зарубіжних джерел і вчених (текст пишеться мовою роботи (не мовою оригіналу)). Якщо немає впевненості в якісному перекладі, можна скористатися парафразом і коректно транслітерувати дані автора).

3. Самоцитування в статті (якщо автор опублікував свої роботи раніше, він може процитувати їх у новій статті. Власні посилання повинні бути також оформлені у відповідності до правил, що допоможе перенаправити інших вчених до своїх попередніх робіт. Самоцитування має допомагати розкривати і доповнювати дослідження і бути по темі роботи (не більше 12%)).

4. Під час цитування законодавчих актів посилаються тільки на першоджерела, які є загальнодоступними і публічними.

Найбільш поширені помилки під час цитування.

1. Серйозною помилкою вважається звичайна неухажність, яка спричинила відсутність згадки в *переліку посилань*.

2. Потрібно дуже ретельно перевіряти інформацію про посади і звання авторів і сам текст його роботи. Якщо при цьому з'явилися якісь сумніви на його рахунок, краще не згадувати його публікацію в своїй роботі.

3. Обов'язково необхідно вказувати посилання на графіки, малюнки, схеми та ін., інакше такі дані будуть вважатися порушенням прав автора.

4. Здобувачу вищої освіти необхідно змінювати форму цитування (дослівна і смістова), щоб науковий текст залишався «живим».

5. Іноді виникають похибки в згадці зарубіжних авторів. Це може бути невірнo перекладене ім'я або прізвище автора. Завжди потрібно пам'ятати, що в переліку бібліографії, джерело прописують на мові оригіналу.

6. Доцільно брати інформацію тільки у перевірених авторів, вписувати в кваліфікаційну (дипломну) роботу бакалавра цитати, які містять унікальні висловлювання, точно характеризують і збагачують роботу.

7. Слід завжди пам'ятати про лапки і посилання, інакше цитату будуть прирівнювати до плагіату (перевірка на **наявність текстових запозичень**).

Правильне оформлення цитат у кваліфікаційній (дипломній) роботі – це важлива умова успішної її перевірки на наявність текстових запозичень. Тому варто з увагою і відповідальністю поставитися до підготовки матеріалу.

Проведення теоретичного, аналітичного, проектного дослідження.

Теоретичне дослідження містить теоретичне обґрунтування ролі і місця досліджуваних явищ і процесів туристичної сфери. Обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на достовірні джерела, іншої інформації, пов'язаної з обраною темою кваліфікаційної (дипломної) роботи. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різних авторів до розв'язання проблеми, показується, у чому полягає подібність, а у чому – відмінність їх поглядів, а також обґрунтовуються власні погляди на проблему. Здобувачем висвітлюється сутність методичного інструментарію КДР. Доречно проаналізувати міжнародний та вітчизняний досвід дослідження обраної у кваліфікаційній (дипломній) роботі проблеми. Бажано також ілюструвати текст графічними і статистичними матеріалами.

Аналітичне дослідження повинне забезпечити логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного *проектного дослідження* і продемонструвати вміння використовувати набуті теоретичні знання та підібраний методичний інструментарій. Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції. Воно виконується на основі вивчення матеріалів, що становлять інформаційну базу кваліфікаційної (дипломної) роботи, з використанням відповідних методів їхнього аналізу. Центральним завданням є установлення тенденцій досліджуваних явищ, що дозволить сформулювати висновки й обґрунтувати рекомендації для практичного застосування результатів дослідження. Для цього необхідно проаналізувати дані щонайменше за три роки. В роботі студентом надаються результати розрахунків, які заносяться до таблиці. Аналітична обробка матеріалів повинна супроводжуватись складанням таблиць, графіків, діаграм, рисунків з поясненнями до них. Аналіз тенденції зміни показників слід освітлювати у формі таблиць, графіків, картосхем. Здобувачу слід наводити не тільки абсолютні значення показників, а й темпи щорічного росту. Результати аналізу мають стати вихідним етапом для обґрунтування пропозицій та формулювання висновків.

Завданням *проектного дослідження* є розробка проекту, конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління явищами та процесами, методичних підходів, розроблених на основі матеріалів, що викладені у *теоретичному дослідженні*, та висновків, які отримані у процесі здійснення *аналітичного дослідження*. Тут необхідно акцентувати увагу на оцінці й використанні науково-практичних аспектів досліджуваної теми. Доцільно також показати шляхи оптимізації системи ресурсного та інформаційно-аналітичного забезпечення виконання запропонованих рішень. Слід викласти

власні результати досліджень із зазначенням того нового, що автор вносить у вирішення проблеми, дати оцінку повноті вирішення поставлених завдань та достовірності результатів, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень. Проект та надані пропозиції мають відповідати напряду дослідження: кожна з розгорнутим обґрунтуванням, як наслідок висновків з аналізу (*аналітичне дослідження*), відштовхуючись від виявлених проблем та недоліків.

Оформлення результатів дослідження у вигляді структурних розділів КДР. Отримані *результати дослідження* здобувач вищої освіти повинен подати у вигляді розділів роботи (див. розділ даних методичних вказівок – *Структура кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра*).

Детальну інформацію щодо *оформлення результатів дослідження* подано у «Методичних вказівках до оформлення кваліфікаційних (дипломних) робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для всіх форм навчання» (доступність – репозитарій НУ «Запорізька політехніка»; кафедра; <https://moodle.zp.edu.ua/>).

Апробація результатів КДР (доповідь на конференції та публікація тез доповіді). *Апробація* – попередня перевірка обґрунтованих результатів теоретичного, аналітичного і проектного дослідження та оцінка ефективності їх практичної реалізації. Дії здобувача вищої освіти після апробації:

- перегляд методів, що використовувалися;
- доопрацювання матеріалу;
- більш глибоке вивчення наукових положень.

Проведення апробації результатів. Всі прагнення отримати високу оцінку і схвалення дослідження в результаті можна представити у вигляді алгоритму з цілями, завданнями, інструментами реалізації. Інструментації:

- інструменти: тези, статті, книги, брошури (мінімум – *публікація тез*);
- альтернатива: обговорення результатів з викладачами і практиками;
- локації: наукові конференції, симпозіуми, засідання кафедри, наукові заходи (*участь у Всеукраїнській або Міжнародній науковій конференції*).

Здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм» (освітньо-професійна програма «Туризмознавство») **повинен в обов'язковому порядку прийняти (мінімум один раз/або більше) участь і виступити з доповіддю результатів у Всеукраїнській або Міжнародній науково-практичній конференції**, за результатами участі у якій(их) мають бути **опубліковані тези** (одноосібні / у співавторстві з науковим керівником) доповіді. Основні реквізити публікації повинні бути включені останнім пунктом у розділ «**Перелік посилань**» кваліфікаційної (дипломної) роботи.

Тема тез доповіді повинна повністю або частково співпадати з темою кваліфікаційної (дипломної) роботи та демонструвати апробацію результатів.

Оформлення результатів апробації. Апробація основних результатів дослідження публікується і оформлюється в залежності від обраного для її підтвердження способу. Для автора кваліфікаційної (дипломної) роботи мова йдеться про довідку. **Довідка** – це документальне підтвердження факту, що результати дослідження були впроваджені в практику (*рекомендовано*).

Подання роботи на нормоконтроль (відповідність стандартам оформлення). *Подання роботи* здобувачем здійснюється в *друкованому* варіанті на листах паперу формату А4 (друк з однієї сторони листа). Також за згодою нормоконтролера (*затверджується протоколом кафедри*) можливим є подання роботи в *електронному* варіанті (*документ Word 97-2003; 2010*).

Проведення нормоконтролю відповідальною особою передбачає:

- перевірка роботи бакалавра на предмет дотримання норм та вимог, установлених в стандартній та іншій нормативно-технічній документації;
- перевірка правильності оформлення пояснювальної записки КДР;
- встановлення відповідності кваліфікаційної (дипломної) роботи (у цілому та окремих розділів) індивідуальному завданню здобувача;
- перевірка зовнішнього вигляду документації на акуратність;
- проведення аналізу виявлених при нормоконтролі відхилень;
- інформування здобувачів і керівників робіт про виявлені відхилення.

Після повернення кваліфікаційної (дипломної) роботи з перевірки нормоконтролером здобувач вищої освіти **в тижневий термін (до 5 робочих днів) зобов'язаний усунути невідповідності** за сприяння керівника роботи.

Загальні вимоги до оформлення таких робіт розроблені відповідно до ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» і міжнародного стандарту 180 5966:1982. Для бібліографічного опису джерел використані чинні стандарти з бібліотечної та видавничої справи: ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Детальну інформацію щодо **оформлення результатів дослідження** подано у «Методичних вказівках до оформлення кваліфікаційних (дипломних) робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для всіх форм навчання» (доступність – репозитарій НУ «Запорізька політехніка»; кафедра; <https://moodle.zp.edu.ua/>).

Перевірка роботи на наявність текстових запозичень (плагіат). Кваліфікаційна (дипломна) робота, в якій здобувачем вищої освіти виправив всі невідповідності та оформив її у відповідності до чинних норм, правил та стандартів подається в *електронному* варіанті (*документ Word 97-2003; 2010*) нормоконтролеру для **перевірки на наявність текстових запозичень**. У разі, якщо перевірку роботи на наявність текстових запозичень (плагіат) проводить інша відповідальна особа на кафедрі туристичного, готельного та ресторанного бізнесу (*затверджується протоколом кафедри*), то документ в електронному форматі зазначеній особі передає нормоконтролер роботи.

Здобувачу вищої освіти важливо усвідомити, що він бере на себе повну (100%) відповідальність за результати перевірки кваліфікаційної (дипломної) роботи на наявність текстових запозичень (плагіат). Для підтвердження здобувач власноручно пише заяву за зразком (додаток Г).

Перевірка кваліфікаційної (дипломної) роботи на плагіат регулюється відповідним положенням у ЗВО (Положення про перевірку в Національному університеті «Запорізька політехніка» кваліфікаційних випускних робіт

(дипломних робіт/проектів) здобувачів вищої освіти на академічний плагіат, https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_perevirku_na_plahiat.pdf).

Результати перевірки роботи отримує науковий керівник, а саме:

- протокол аналізу звіту подібності (**додаток Д**);
 - протокол аналізу ступеня унікальності роботи (**додаток Е**).
- На друкованих варіантах цих протоколів ставлять свої підписи:
- здобувач вищої освіти (автор роботи);
 - науковий керівник здобувача вищої освіти;
 - нормоконтролер або відповідальна за перевірку особа;
 - гарант освітньо-кваліфікаційної програми «Туризмознавство»;
 - завідувач кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу.

У разі **відповідності** результатів перевірки кваліфікаційної (дипломної) роботи принципам академічної доброчесності (*робота успішно пройшла перевірку*) дані протоколи підписують всі особи та вони додаються до пакету супровідних документів. Взагалі, кожен здобувач вищої освіти має **1 (одну) спробу** для перевірки роботи на наявність текстових запозичень (плагіат), яку безкоштовно надає Національний університет «Запорізька політехніка».

У разі **невідповідності** результатів перевірки принципам академічної доброчесності (*робота не пройшла перевірку*) дані протоколи підписують всі особи. В даному випадку кваліфікаційна (дипломна) робота повертається здобувачу на доопрацювання або повну переробку. В такому разі наступні етапи дипломування призупиняються або анулюються. Доступ до детального варіанту звіту про результати перевірки роботи має науковий керівник.

Перевірка роботи науковим керівником, усунення зауважень, отримання відгуку. Здобувачу вищої освіти варто подати чорновий варіант кваліфікаційної (дипломної) роботи науковому керівнику для ознайомлення та формулювання рекомендацій і зауважень. Чернетка повинна бути подана заздалегідь, щоб керівник мав достатньо часу для ознайомлення. Роботу слід подавати вже цілісно підготовленою (весь загальний обсяг пояснювальної записки до КДР), **не припустимо подавати роботу частинами, адже у такому разі науковий керівник не матиме цілісної картини й не зможе сформулювати зауваження та рекомендації.** Вона подається за місяць до кінцевого терміну здачі кваліфікаційної (дипломної) роботи на кафедру.

Науковий керівник **перевіряє роботу** шляхом ознайомлення із текстом пояснювальної записки та супровідною документацією до роботи, формулює зауваження та рекомендації (*подаються у електронному або друкованому варіанті*) викладені послідовно для кращого розуміння здобувачем.

Після повернення кваліфікаційної (дипломної) роботи з перевірки керівником здобувач вищої освіти **в тижневий термін (до 5 робочих днів) зобов'язаний усунути всі зауваження та врахувати всі рекомендації.** Після остаточного узгодження чернетки з керівником можна оформляти чистовий варіант. Перед тим, як відкоригувати з чернетки кваліфікаційну (дипломну) роботу, її необхідно старанно ще раз перевірити, уточнити назви розділів, підрозділів, таблиць, послідовність розміщення матеріалу, вивірити цифрові дані, обґрунтованість і чіткість формулювань, висновків та рекомендацій.

До формулювань заголовків (назв) розділів і підрозділів роботи висуваються такі основні вимоги: **стислість, чіткість і синтаксична різноманітність у побудові речень**, з переважанням простих, поширених, послідовне та точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

При усуненні недоліків здобувач не повинен бездумно та механічно виконувати рекомендації, а у разі, якщо не погоджується з науковим керівником дотримуватися своєї позиції, чітко аргументувавши її.

Отримання відгуку передбачає критичну оцінку науковим керівником кваліфікаційної (дипломної) роботи та особистості здобувача вищої освіти. Відгук друкується на листі А4 та підписується керівником (**додаток Ж**).

Відгук керівника містить такі критерії для оцінки КДР та здобувача:

- актуальність і своєчасність обраного напрямку дослідження та теми;
- відповідність теми і змісту роботи виданому завданню;
- оцінка рівня теоретичної підготовки, вмінь і навичок здобувача;
- оцінка самостійності виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи

й додержання графіку дипломування;

- характерні елементи роботи бакалавра, висновки і рекомендації;
- одержані результати у кваліфікаційній (дипломній) роботі;
- практичне значення і апробація одержаних результатів;
- загальна оцінка роботи студента над роботою.

Відгук керівника входить в пакет супровідних документів роботи.

Представлення роботи на зовнішнє рецензування та отримання рецензії. *Зовнішнє рецензування* представляє собою незалежне експертне оцінювання (рецензування) науковцями і фахівцями сфери туризму. Здобувач **представляє роботу на зовнішнє рецензування в друкованому** варіанті на листах паперу формату А4 (друк з однієї сторони листа). Також за згодою рецензента (*затверджується протоколом кафедри*) можливим є подання роботи в **електронному** варіанті (*документ Word 97-2003; 2010; або .pdf*). Кваліфікаційну (дипломну) роботу направляють на рецензування спеціалісту відповідного профілю в залежності від теми КДР, а також її спрямування. До рецензування залучаються фахівці, які працюють в галузі туризму, а також представники професорсько-викладацького складу кафедр з інших ЗВО.

Рецензія друкується на листі А4 за підписом рецензента (**додаток З**).

Рецензія містить наступні критерії для оцінки роботи:

- короткий зміст роботи та прийнятих рішень;
- висновок про відповідність проєкту (роботи) завданню;
- характеристика виконання кожного розділу, рівень відповідності останнім досягненням науки та техніки і передовим методам роботи;
- негативні особливості виконання роботи;
- позитивні особливості;
- оцінка графічного оформлення та пояснювальної записки до роботи;
- відгук про роботу, загалом;
- інші зауваження;
- оцінка проєкту (роботи).

Рецензія входить в пакет супровідних документів роботи.

Подання роботи та супровідної документації для попереднього захисту на кафедрі. Кваліфікаційна (дипломна) робота подається на кафедру для розгляду та оцінки робочою комісією. Робоча комісія працює на протязі 7 – 10 днів за місяць перед початком роботи Екзаменаційної комісії. Комісія кафедри складається з трьох-чотирьох викладачів, які призначені завідувачем кафедри (*затверджується протоколом*). **Подання роботи** здобувачем вищої освіти здійснюється в **друкованому** варіанті на листах паперу формату А4 (друк з однієї сторони листа). Також за колегіальною згодою робочої комісії можливим є подання роботи в **електронному** варіанті (*документ Word 97-2003; 2010; або .pdf*). Кваліфікаційна (дипломна) робота, яка подається для опрацювання комісії, повинна містити **підписи** наступних осіб: 1) здобувача вищої освіти; 2) керівника; 3) нормоконтролера. Після опрацювання КДР надають завідувачу кафедрою для додаткового узгодження і підпису.

Разом з роботою **подається** наступна **супровідна документація**:

- довідка про впровадження результатів роботи (рекомендовано);
- протокол аналізу звіту подібності;
- протокол аналізу ступеня унікальності роботи;
- відгук керівника;
- зовнішня рецензія.

Основні задачі **попереднього захисту роботи на кафедрі**:

- перевірка якості виконання здобувачем всіх етапів дипломування;
- контрольна перевірка ступеня готовності кваліфікаційної (дипломної) роботи до публічного захисту здобувачем вищої освіти;
- перевірка наявності та відповідності пакету супровідних документів;
- оцінка готовності здобувача вищої освіти до публічного захисту;
- контрольна перевірка ступеня готовності кваліфікаційної (дипломної) роботи до оприлюднення на офіційному сайті НУ «Запорізька політехніка».

Процедура **попереднього захисту** передбачає індивідуальну співбесіду зі здобувачем для визначення ступеня готовності до публічного захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи, яку він повинен **продемонструвати** членам робочої комісії. Дана комісія надає здобувачу **допуск до публічного захисту роботи**. Дане рішення оформлюється протоколом засідання комісії.

Доопрацювання пояснювальної записки до КДР та усунення невідповідностей. Після схвалення робочою комісією рішення про допуск кваліфікаційної (дипломної) роботи до захисту здобувач вищої освіти має **в розпорядженні двотижневий термін (до 10 робочих днів) щоб врахувати та усунути всі зауваження та врахувати всі рекомендації членів комісії**. Здобувач в режимі консультування продовжує протягом зазначеного терміну спілкування з керівником для **доопрацювання пояснювальної записки до кваліфікаційної (дипломної) роботи та усунення невідповідностей**

Підготовка форми опису роботи згідно стандарту метаданих «Дублінське ядро». **Метадані** – структуровані «дані про дані». В метаданих міститься зв'язок даних з інформаційною системою, інформаційним об'єктом з метою їх опису, адміністрування, встановлення дозволенних вимог, технічної функціональності, зберігання, використання тощо. В випадку

Дублінського ядра – це інформація, що виражає інтелектуальний вміст, інтелектуальну власність та/або є характеристиками інформаційного ресурсу. Підготовка форми опису роботи згідно стандарту метаданих «Дублінське ядро» передбачає подання здобувачем вищої освіти науковому керівнику:

- заповнену форму (документ Word 97-2003; 2010) – **додаток И**;
- повний текст кваліфікаційної (дипломної) роботи (документ .pdf).

Керівник передає ці дані у спеціальний інформаційний відділ ЗВО.

Подання друкованого варіанту роботи у твердому перепльоті та електронного (.pdf). Електронний (документ .pdf) варіант кваліфікаційної (дипломної) роботи передається лаборанту кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу. Перед **поданням друкованого варіанту роботи** на кафедру здобувач повинен помістити кваліфікаційну (дипломну) роботу у тверду обкладинку. До подання роботи у друкарню здобувач зобов'язаний уважно перекласти та перевірити кожну сторінку у відповідності до змісту, структури та логіки наскрізної нумерації сторінок. Здобувач самостійно замовляє переплетення кваліфікаційної (дипломної) роботи за своїм вибором.

Супровідні документи разом з кваліфікаційною (дипломною) роботою подаються на кафедру туристичного, готельного та ресторанного бізнесу.

Здобувач вищої освіти **передає кваліфікаційну (дипломну) роботу у твердій обкладинці** на кафедру туристичного, готельного та ресторанного бізнесу **не пізніше, ніж за 5 (п'ять) робочих днів до дати захисту (графік)**.

Після захисту кваліфікаційна (дипломна) робота передається до архіву Національного університету «Запорізька політехніка» і зберігається там.

Підготовка доповіді та презентації (PowerPoint) основних результатів КДР. Здобувачу на захисті кваліфікаційної (дипломної) роботи знадобиться **демонстраційний матеріал** (презентація в програмі PowerPoint), який має унаочнити основні результати, які отримані в роботі. **При підготовці презентації** здобувачу слід пам'ятати про основні атрибути роботи, які мають обов'язково бути розміщені у презентації: назва роботи, П.І.Б. здобувача та керівника, мета, завдання, об'єкт, предмет, структура, основні її результати, що виносяться на захист, короткі висновки, інформацію про апробацію результатів. Презентація подається в електронному форматі на кафедру до початку захисту і використовується під час проведення. **Рекомендований обсяг – 10 слайдів.** Презентація повинна включати – мінімум 8 слайдів, максимум – 12 слайдів.

Рекомендована структура слайдів у презентації:

- 1 слайд: логотип ЗВО, тема, П.І.Б. і група здобувача, П.І.Б. керівника;
- 2 слайд: об'єкт, предмет, мета, методи, *задачі дослідження*;
- 3 слайд: структура кваліфікаційної (дипломної) роботи;
- 4 слайд: узагальнення результатів теоретичного дослідження;
- 5 слайд: узагальнення результатів теоретичного дослідження;
- 6 слайд: узагальнення результатів аналітичного дослідження;
- 7 слайд: узагальнення результатів аналітичного дослідження;
- 8 слайд: узагальнення результатів проектного дослідження;
- 9 слайд: узагальнення результатів проектного дослідження;
- 10 слайд: практичне значення результатів; дані їх апробації; подяки.

Доповідь – це повідомлення здобувачем вищої освіти про основні результати дослідження. **Підготовку доповіді про основні результати КДР** здобувач здійснює самостійно та узгоджує з науковим керівником. **Треба орієнтуватись на діапазон у 6-7 хвилин.** Час доповіді – мінімум 5 хвилин, максимум – 8 хвилин. Для цього здобувачу слід: скласти первинний варіант тексту, опрацювати його, оптимізувати за часом, отримати отсаточну доповідь.

Слід пам'ятати, що підготовка тексту доповіді передуює презентації.

Публічний захист кваліфікаційної (дипломної) роботи. Захист кваліфікаційної (дипломної) роботи проходить публічно і відбувається в обстановці високої вимогливості, принциповості, дотримання наукової та педагогічної етики. Під час захисту роботи бакалавра здобувач використовує ілюстративний матеріал (таблиці, рисунки, графіки), який демонструється членам екзаменаційної комісії або оприлюднюється за допомогою слайдів. Здобувач може використовувати тези доповіді, які завчасно підготовлені.

Черговість захисту визначає випускова кафедра згідно з побажаннями здобувачів. Запис здобувачів на захист проводить секретар екзаменаційної комісії. До захисту роботи допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану освітньої програми і пройшли попередній захист роботи.

Порядок публічного захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт:

- зачитується довідка деканату факультету про одержані здобувачем оцінки за період навчання у НУ «Запорізька політехніка» та середній бал;
- доповідь здобувача про основні результати дослідження (6-7 хвилин) з використанням ілюстративного матеріалу, поданого у вигляді презентації;
- дискусія (відповіді автора роботи на запитання, виступи членів ЕК щодо матеріалів роботи). У відповідях на запитання необхідно користуватися презентацією, наводити цифрові дані або цитувати окремі положення;
- оголошення секретарем екзаменаційної комісії змісту відгуку з оцінкою роботи науковим керівником та рецензентом щодо результатів;
- відповіді автора роботи на зауваження рецензента та членів ЕК.

Кваліфікаційна (дипломна) робота оцінюється екзаменаційною комісією за багатокритеріальною прозорою шкалою (див. розділ даних методичних вказівок – **Оцінювання кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра**).

Підсумкове рішення екзаменаційної комісії про оцінку кваліфікаційної (дипломної) роботи приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При паритеті думок голос голови є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт оголошуються у цей же день після оформлення протоколів засідання екзаменаційної комісії.

Рішенням екзаменаційної комісії можуть бути відзначені кваліфікаційні (дипломні) роботи, які складають теоретичну або практичну значимість.

Робота може бути рекомендована екзаменаційною комісією для передачі у наукову бібліотеку університету для використання у навчальному процесі. Захищені роботи передаються на зберігання в архів університету.

Оприлюднення роботи на офіційному сайті НУ «Запорізька політехніка». Кафедра передає роботу у спеціальний інформаційний відділ.

СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

Роботи бакалавра має наступну обов'язкову структуру (див. рис. 2).

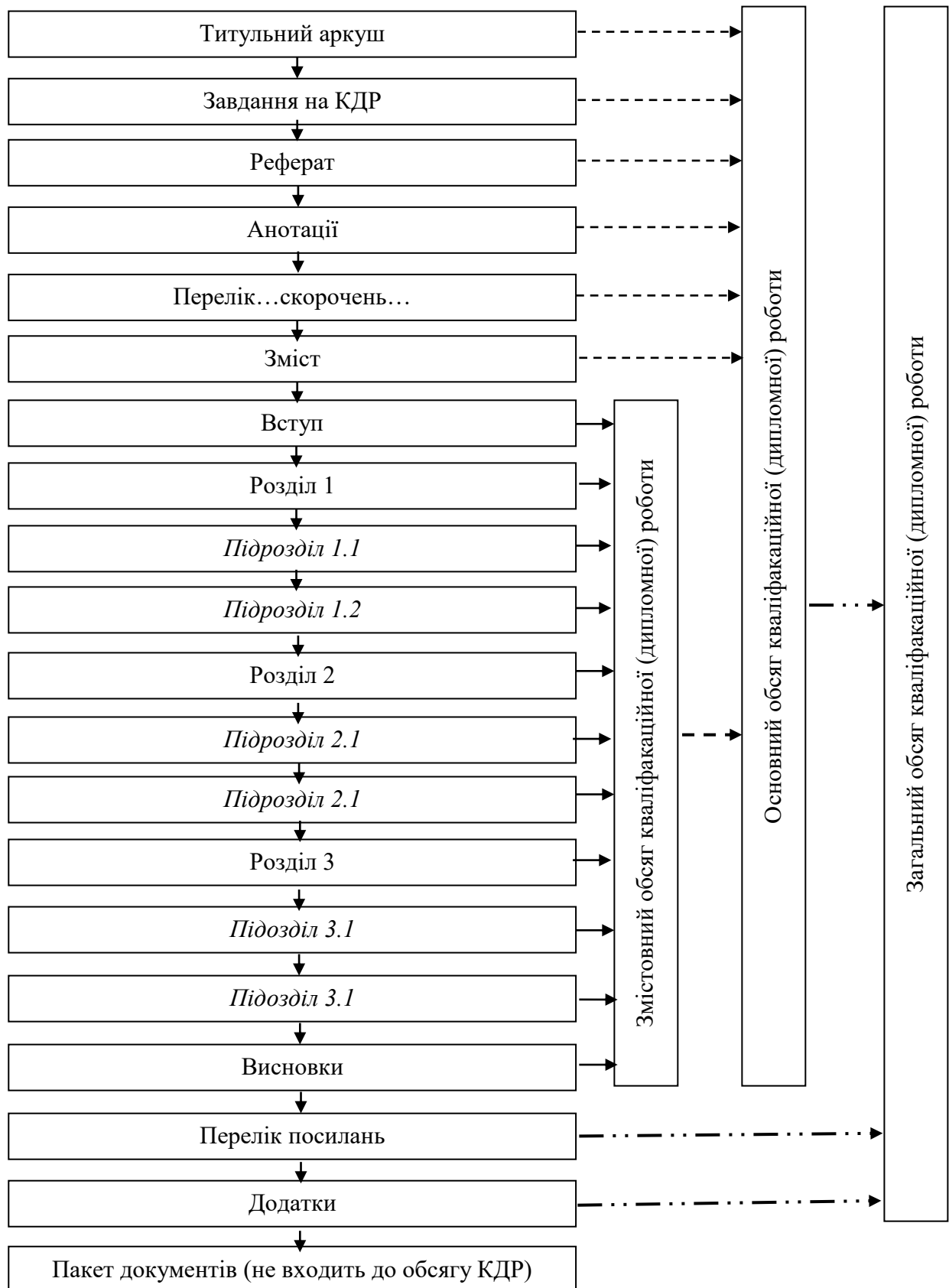

Рисунок 2 – Обов'язкова структура кваліфікаційної (дипломної) роботи

За даними з рисунку 2 слід розділяти за обсягом такі частини роботи:

- **змістовна частина** (змістовний обсяг): ВСТУП, РОЗДІЛ 1 (підрозділ 1.1; підрозділ 1.2), РОЗДІЛ 2 (підрозділ 2.1; підрозділ 2.2), РОЗДІЛ 3 (підрозділ 3.1; підрозділ 3.2), ВИСНОВКИ;
- **основна частина** (основний обсяг): змістовна частина + Титульний аркуш, ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну (дипломну) роботу, РЕФЕРАТ, АНОТАЦІЇ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ, ЗМІСТ;
- **загальна частина** (загальний обсяг): основна частина + ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ, ДОДАТКИ.

За рисунком 2 – обов'язкова структура **кваліфікаційної (дипломної) роботи має такі розділи** (великими літерами, крім титульного аркуша):

- титульний аркуш (додаток К);
- ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну (дипломну) роботу (додаток Л);
- РЕФЕРАТ (додаток М);
- АНОТАЦІЇ (додаток Н);
- ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ (додаток П);
- ЗМІСТ (додаток Р);
- ВСТУП (додаток С);
- РОЗДІЛ 1 (підрозділ 1.1; підрозділ 1.2), РОЗДІЛ 2 (підрозділ 2.1; підрозділ 2.2), РОЗДІЛ 3 (підрозділ 3.1; підрозділ 3.2) (додаток Т);
- ВИСНОВКИ (додаток У);
- ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ (додаток Ф);
- ДОДАТКИ (додаток Х);
- СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ (довідка про впровадження результатів роботи (рекомендовано / не обов'язково); протокол аналізу звіту подібності; протокол аналізу ступеня унікальності роботи; відгук керівника; зовнішня рецензія). Перелік супровідних документів не входить в обсяг роботи; разом з пояснювальною запискою до КДР подається на випускову кафедру.

Змістовна частина кожного розділу детально представлено нижче.

Титульний аркуш є першою сторінкою в роботі. Він містить: назву міністерства, назву закладу вищої освіти, факультету, кафедри, повну назву теми кваліфікаційної (дипломної) роботи, П.І.Б. здобувача, науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. наукового керівника, рік і місце виконання роботи.

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну (дипломну) роботу містить дані: назву міністерства, назву закладу вищої освіти, факультету, кафедри, ступінь вищої освіти, освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність, освітня програма (спеціалізація), реквізити для підпису завідувача кафедри, П.І.Б. здобувача, тема роботи, строк подання здобувачем роботи, вихідні дані до роботи, зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які слід розробити), перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень), консультанти розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи, дата видачі завдання, календарний план виконання розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи, реквізити для підпису здобувача, реквізити для підпису керівника.

РЕФЕРАТ містить дані: мета кваліфікаційної (дипломної) роботи, об'єкт дослідження, предмет дослідження, використані методи, інформаційна база дослідження, практичне значення результатів, апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи, структура, обсяг, графічний матеріал.

АНОТАЦІЇ містить дані: П.І.Б. здобувача, тема роботи, текст анотації до 550-600 знаків без пробілів, ключові слова/словосполучення – 5-6 позицій.

Анотації подаються двома мовами – українською і англійською.

У анотації автор повинен вказати мету та актуальність теми; методiku (методи) дослідження; охарактеризувати отримані результати; далі вказати практичну цінність роботи. Автор не повинен посилається на дослідження або інші джерела інформації. Анотація має бути написана без підрозділів і цифр. Текст повинен бути коротким, оригінальним, інформативним стислим.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ. Зазначаються скорочення, аббревіатури тощо та їх повне значення. Саме тому розшифровувати скорочення в основному тексті роботи не потрібно. Розташування (перелік) скорочень подається в алфавітному порядку, спочатку українською потім іншими мовами.

ЗМІСТ. Всі розділи і підрозділи, що є у плані, мають бути виділені у тексті заголовками і підзаголовками. Необхідно намагатися зробити так, щоб усі питання плану являли собою єдину структуровано-логічну систему, в якій кожний наступний пункт розвиває і доповнює попередні. Тут позначаються сторінки цифрами, на яких кожний з елементів плану викладений у роботі.

ВСТУП містить наступні дані: актуальність теми, мета кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра, задачі роботи, об'єкт наукового дослідження, предмет дослідження, методи, інформаційна база дослідження, практичне значення результатів, апробація результатів роботи, структура і обсяг роботи.

Вступ є одним з важливих розділів роботи, який у концентрованому вигляді дозволяє сформулювати уявлення про роботу, цілком. Доцільно зробити загальний огляд досліджуваної проблеми, коротко викласти проблематику. Актуальність дослідження – обов'язкова вимога до роботи, перший критерій, за яким здійснюється їх оцінка. Актуальність теми – це важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам туристології та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери бізнесу. Обов'язково здобувачу вищої освіти слід постановити проблему у загальному вигляді та встановити її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями, продемонструвати результати аналізу останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. При цьому виділити невирішені частини загальної проблеми, яку здобувач досліджує у кваліфікаційній (дипломній) роботі. Далі коротко, стисло та змістовно розкриваються всі інші елементи розділу.

РОЗДІЛ 1 (підрозділ 1.1; підрозділ 1.2), РОЗДІЛ 2 (підрозділ 2.1; підрозділ 2.2), РОЗДІЛ 3 (підрозділ 3.1; підрозділ 3.2). У всіх розділах та підрозділах потрібно представити *результати* проведених теоретичного, аналітичного, проектного досліджень (див. розділ даних методичних вказівок – *Проведення теоретичного, аналітичного, проектного дослідження*).

Назви всіх розділів та підрозділів кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра спеціальності 242 «Туризм» залежать від її спрямування, мети, завдань, об'єкту та предмету та обраних методів дослідження (див. рис. 3).

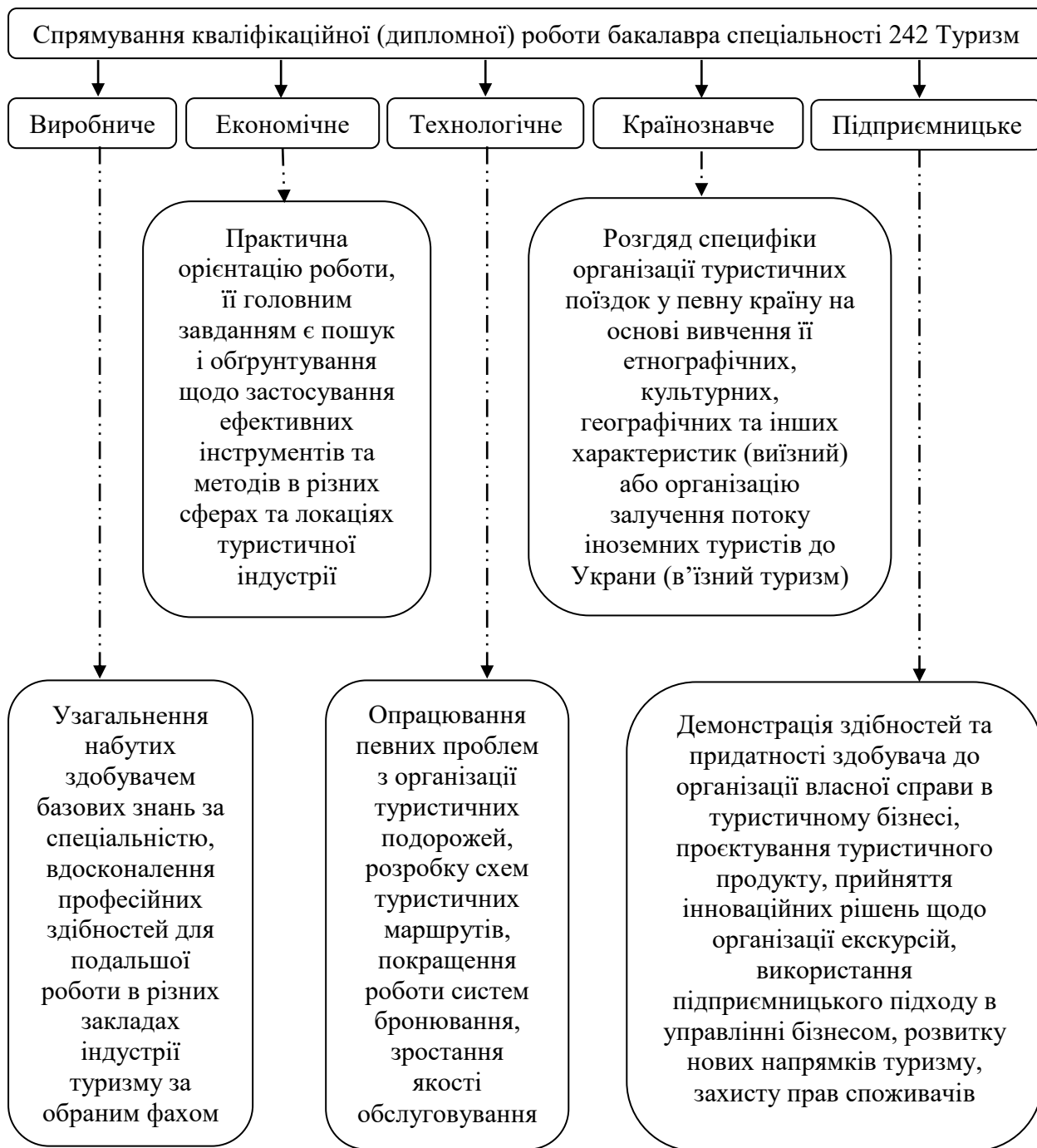

Рисунок 3 – Спрямування кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра

Здобувач повинен плідно співпрацювати з керівником, який узгоджує завдання роботи, структуру і етапи виконання, рекомендує методи виконання розрахунків, проведення експериментів, техніку складання моделей, планів, прогнозів тощо. Керівник здійснює безпосереднє і систематичне керівництво, мотивуючи здобувача до пізнання, самостійної роботи, творчої ініціативи. Основною формою керівництва КДР є індивідуальна консультація.

Умовні методичні підходи до побудови структури розділів роботи та логіки викладення результатів дослідження представлено на рисунку 4.

Рисунок 4 – Умовні методичні підходи до побудови структури розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра

За умовними методичними підходами за рисунком 4 отримано шляхи:

– 1-4-7;	– 2-4-7;	– 3-4-7;
– 1-4-8;	– 2-4-8;	– 3-4-8;
– 1-4-9;	– 2-4-9;	– 3-4-9;
– 1-5-7;	– 2-5-7;	– 3-5-7;
– 1-5-8;	– 2-5-8;	– 3-5-8;
– 1-5-9;	– 2-5-9;	– 3-5-9;
– 1-6-7;	– 2-6-7;	– 3-6-7;
– 1-6-8;	– 2-6-8;	– 3-6-8;
– 1-6-9;	– 2-6-9;	– 3-6-9.

Таким чином, отримано 27 шляхів написання розділів роботи.

Наприклад, за обраним *шляхом* «1-5-9» здобувач має таку структуру:

- РОЗДІЛ 1. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ
- РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ.....
- РОЗДІЛ 3. СКЛАДАННЯ ПРОГНОЗУ РОЗВИТКУ

За даним прикладом здобувач вищої освіти обирає найбільш прийнятну для розкриття теми структуру. Далі формулюється назви підрозділів роботи.

Слід пам'ятати, що *назви підрозділів (1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 3.1; 3.2)* повинні відображати *сутність задач* кваліфікаційної (дипломної) роботи.

В кожному підрозділі повинні бути представлені результати виконання задач кваліфікаційної (дипломної) бакалавра. ***Одна задача – один підрозділ.***

В кінці кожного розділу – висновки (обсяг – від 0,5 до 1 сторінки):

- висновки до розділу 1;
- висновки до розділу 2;
- висновки до розділу 3.

В висновках до кожного розділу слід представити короткий звіт про результат виконання двох задач (відповідають двом підрозділам по кожному розділу). Рекомендовано ***висновки до розділу обмежити двома абзацами.***

ВИСНОВКИ. Розділ представляє собою заключну змістовну частину з підведення підсумків наукового дослідження у роботі, теоретичне, практичне обґрунтування отриманих результатів. Тут мають бути сформульовані шляхи розв'язання проблемних питань, які досліджено, наведено позитивний ефект, який очікується від їх розв'язання. Це викладення підсумків проведеного дослідження. Стисло наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, оцінку результатів дослідження з точки зору відповідності меті роботи та поставленим завданням, пропозиції, які було детально обґрунтовано у третьому розділі. У висновках не можуть з'явитися пропозиції, які не було розглянуто у третьому розділі та якщо вони жодним чином не стосуються завдань, тоді робота вважається не виконаною і не може бути позитивно оцінена. ***Висновки є повністю власною думкою здобувача й не повинні містити цитувань чи повторювати чужі думки.***

Структура висновків: результат досягнення мети роботи, висновки до розділу 1; висновки до розділу 2; висновки до розділу 3, рекомендації щодо впровадження основних результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ. Перелік навчально-методичних посібників, нормативних документів, свідоцтв, патентів, підручників, Internet-джерел, довідників, монографій, стандартів, каталогів, статей тощо, інформацію яких використано при написанні роботи. ***Має нараховувати 60–80 найменувань. Бібліографічні описи наводяться у алфавітному порядку*** до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

ДОДАТКИ. До додатків здобувач включає допоміжний (статистичний, інформаційний, графічний, фотографічний тощо) матеріал, який не увійшов до змістовної частини роботи, але необхідний для її повноти і завершення. Це можуть бути: копії звітів туристичних підприємств, нормативно-правові документи, результати соціологічних та маркетингових досліджень, громіздкі таблиці, рисунки тощо. ***Рекомендована кількість додатків у роботі – 3-5.*** При наявності до кваліфікаційної (дипломної) роботи можна додавати: акти й довідки про впровадження результатів дослідження у практичну діяльність; копії наукових праць здобувача (тези та статті), сертифікати участі тощо.

В цілому, умовна логіко-структурна схема побудови кваліфікаційної (дипломної) роботи здобувача вищої освіти представлена на рисунку 5.

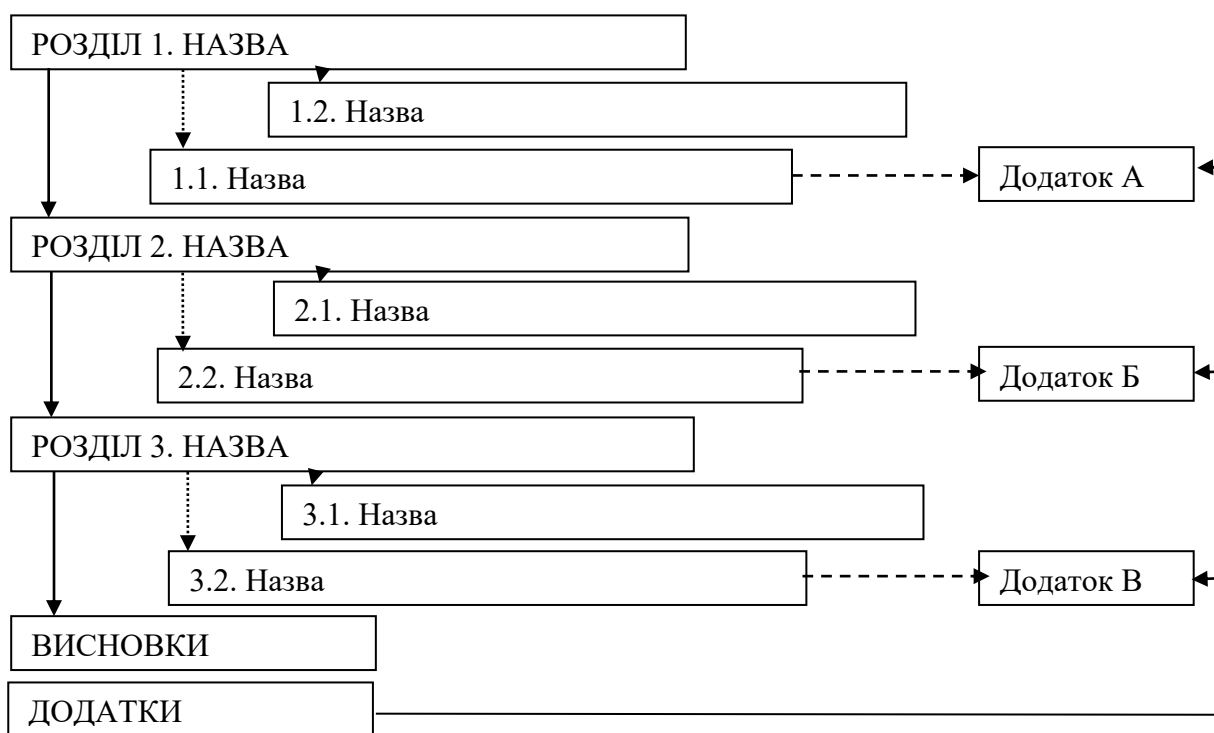

Рисунок 5 – Умовна логіко-структурна схема побудови роботи

Типові помилки, які може бути допущено здобувачем вищої освіти при написанні кваліфікаційних (дипломних робіт):

- зміст роботи не відповідає плану кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра або не розкриває тему цілком чи в її основній частині;
- сформульовані назви розділів (підрозділів) не відповідають основній меті та завданням кваліфікаційної (дипломної) роботи;
- основна мета бакалаврського дослідження не пов'язана з науковою проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження, або ж взагалі відсутня;
- кваліфікаційна (дипломна) роботи являє собою плагіат з мережі Інтернет або компіляцію наукових праць 2-3 авторів;
- розділи роботи жодним чином не пов'язані між собою і є скоріше окремими дослідженнями ніж частиною цілісного дослідження;
- відсутній глибокий і всебічний аналізу сучасних чинних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної наукової літератури (останні 5 календарних років) за темою дослідження;
- робота не є аналітичною, а описовою без висновків та власної думки здобувача вищої освіти, відсутні особисті судження та висновки автора;
- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням, не надано рекомендації;
- у кваліфікаційній (дипломній) роботи відсутні посилання на першоджерела або вказані зовсім не ті, з яких є запозичений матеріал;
- робота оформлена не на стандартах;
- бібліографічний опис джерел у переліку посилань наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту.

ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

Здобувач вищої освіти повинен розуміти, орієнтуватись та пам'ятати, що кваліфікаційна (дипломна) робота представляє собою атестаційну працю, в якій слід представити результати дослідження (теоретичного, аналітичного, проектного). **Вміння точно представити результати дослідження, а не процес, демонструє високу професійну майстерність здобувача.** Саме тому для виключення вільного характеру представлення результатів дослідження одним з критеріїв виконання і оцінювання роботи є відповідність за обсягом.

Обсяг видань на паперових носіях обраховується в авторських аркушах. Згідно діючих в Україні визначень, **«авторський аркуш – умовна одиниця виміру обсягу текстового та ілюстративного матеріалу літературного твору, що є основою для обліку праці автора, укладача, рецензента тощо. Один авторський аркуш дорівнює 40 тис. друкованих знаків** прозаїчного тексту (враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами), чи 40 кілобайтам комп'ютерного тексту (разом з проміжками), чи 700 віршованим рядкам, чи 3 000 кв. см площі ілюстративного матеріалу на сторінках видання». Традиційно вважається, що авторський аркуш – це 24 сторінки друкованих аркуша. **Для обліку авторських аркушів здобувач повинен орієнтуватися на 24 сторінки машинописного тексту на листах А4.**

Далі наведено умовну структуру кваліфікаційної (дипломної) роботи, яку відображено у сторінках машинописного тексту та авторських аркушах:

- таблиця 1 (мінімальний обсяг роботи);
- таблиця 2 (максимальний обсяг роботи);
- таблиця 3 (середній обсяг роботи).

Таблиця 1 – Умовна структура кваліфікаційної (дипломної) роботи
(мінімальний обсяг)

Структурна частина роботи	Сторінки	% до обсягу загального	Авторські аркуши
Титульний аркуш	1	9,86	0,292
Завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу	2		
Реферат	1		
Анотації	1		
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	1		
Зміст	1		
Вступ	3	4,23	0,125
Розділ 1	16	22,54	0,667
Розділ 2	16	22,54	0,667
Розділ 3	16	22,54	0,667
Висновки	3	4,23	0,125
Перелік посилань	4	5,63	0,167
Додатки	3	4,23	0,125
Змістовний обсяг	54	76,05	2,250
Основний обсяг	61	85,91	2,542
Загальний обсяг	71	100,00	2,958

**Таблиця 2 – Умовна структура кваліфікаційної (дипломної) роботи
(максимальний обсяг)**

Структурна частина роботи	Сторінки	% до обсягу загального	Авторські аркуши
Титульний аркуш	1	7,61	0,292
Завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу	2		
Реферат	1		
Анотації	1		
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	1		
Зміст	1		
Вступ	3	3,26	0,125
Розділ 1	22	23,91	0,917
Розділ 2	22	23,91	0,917
Розділ 3	22	23,91	0,917
Висновки	4	4,35	0,167
Перелік посилань	6	6,52	0,250
Додатки	6	6,52	0,250
Змістовний обсяг	73	79,35	3,042
Основний обсяг	80	86,96	3,333
Загальний обсяг	92	100,0	3,833

**Таблиця 3 – Умовна структура кваліфікаційної (дипломної) роботи
(середній обсяг)**

Структурна частина роботи	Сторінки	% до обсягу загального	Авторські аркуши
Титульний аркуш	1	8,86	0,292
Завдання на кваліфікаційну (дипломну) роботу	2		
Реферат	1		
Анотації	1		
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	1		
Зміст	1		
Вступ	3	3,80	0,125
Розділ 1	19	24,05	0,792
Розділ 2	19	24,05	0,792
Розділ 3	19	24,05	0,792
Висновки	3	3,80	0,125
Перелік посилань	5	6,33	0,208
Додатки	4	5,06	0,167
Змістовний обсяг	63	79,75	2,625
Основний обсяг	70	88,61	2,917
Загальний обсяг	79	100,0	3,292

Основний обсяг кваліфікаційної (дипломної) роботи (*від титульного аркуша до переліку посилань*): мінімальний – **61 сторінка** (2,5 авт. аркуша); максимальний – **80 сторінок** (3,3 авт. аркуша). Загальний обсяг роботи (*основний + перелік посилань + додатки*): мінімальний – **71 сторінка** (3 авт. аркуша); максимальний – **92 сторінки** (3,8 авторських аркуша).

ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

Пояснювальну записку до кваліфікаційної (дипломної) роботи здобувач подає у вигляді електронного документу у форматі Word (*документ Word 97-2003; 2010; подальші версії*) У друкованій версії одного примірника на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210х297мм) до тридцяти рядків на сторінці. Текст роботи друкується з використанням текстового редактора Word: шрифт – Times New Roman; розмір – 14; інтервал – 1,5; абзац – 1,25. Текст роботи слід друкувати, залишаючи відступи таких розмірів: лівий 30 мм (3 см); правий 15 мм (1,5 см); верхній 20 мм (2 см); нижній 20 мм (2 см).

Назви розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи – «РЕФЕРАТ», «АНОТАЦІЇ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «РОЗДІЛ 3», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ», «ДОДАТКИ» друкуються по центру сторінки великими літерами. Також:

- номери розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи проставляються арабськими цифрами, після яких крапка не ставиться;
- назва розділу друкується у наступному рядку від межі лівого берега аркуша (тобто починається не після номера розділу, а під словом «РОЗДІЛ»);
- номер підрозділу є складним і складається з номера розділу в межах роботи і порядкового номера підрозділу в межах розділу, які між собою розділяються крапкою. Наприклад 1.1., 1.2., 2.1., 2.2 і т.д.;
- номер підрозділу починається від межі лівого поля, після номера ставиться крапка. У цьому ж рядку після крапки з великої літери рядковими літерами звичайним шрифтом друкується назва підрозділу.

Текст кожного РОЗДІЛУ починається з нового аркуша. Текст нового підрозділу продовжується на тій же сторінці на якій закінчився попередній підрозділ, якщо відстань до кінця сторінки більша ніж 6 рядків. Якщо відстань до кінця сторінки складає менше 6 рядків то новий підрозділ доцільно перенести на іншу сторінку. **Розділ не може мати таку ж назву як робота.** Крапка після назв структурних частин роботи не ставиться.

Відстань між назвою розділу та текстом чи назвою підрозділу повинна складати один інтервал. Відстань між назвою підрозділу та текстом містить один інтервал, а відстань між текстом попереднього підрозділу та назвою наступного підрозділу – також один додатковий інтервал.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний лист, який враховують до загальної нумерації сторінок роботи. На перших аркушах (до вступу) номер сторінки не ставлять. Початок нумерації сторінок ведеться зі вступу, зазвичай це 8 сторінка. Номер проставляють у правому верхньому куті без крапок у вигляді колонтитулу – Times New Roman; розмір – 14.

Значну увагу здобувачу слід приділити правилам **цитування**. Цитати (дослівні уривки за матеріалами опрацьованих джерел) використовуються в

роботі для обґрунтування, підтвердження авторських аргументів, критичного аналізу літературних джерел. Текст цитати береться в лапки і наводиться без жодних змін. Відхиленням від цього правила можуть бути такі: а) пропуски окремих слів і фраз, за умови, що думку автора не буде спотворено, а пропуск буде позначено трьома крапками; б) зміна відмінка слова для підпорядкування його синтаксичній будові фрази, частиною якої вона є.

Наприклад, речення з використаного джерела *«Після закінчення кризових явищ ми стали свідками початку великих змін в диверсифікації готельно-ресторанного бізнесу»* можна подати у роботі так: *На думку С. Гантінгтона «після закінчення кризи останніх років ми стали свідками початку великих змін в диверсифікації готельного та ресторанного бізнесу»*. Щоб скористатися цитатою можуть бути вжиті й інші слова цитати. Напр.: *Як вважав ...; Як писав у своїй роботі «Маркетинг гостинності» Котлер...*

Цитування має бути помірним. Пересиченість тексту цитатами надає роботі компілятивного характеру і створює враження провідсутності у автора власної думки. Наразі, ля виключення проблеми доцільно використовувати переказ чужих думок. Переказ має бути максимально точним. Як і цитата, переказ має супроводжуватись посиланням на використане джерело: *Напр.: Згідно з Уебстером Н., гостинність – це обслуговування, що спирається на принципи гостинності, які характеризуються щедрістю і доброзичливістю по відношенню до гостей [6, 12]; або – Р. Браймер пропонує розглядати гостинність як секрет будь-якого турботливого обслуговування [2, 5].* При цитуванні й переказі слід потурбуватися про різноманітність мовних засобів.

Особливу увагу при виконанні кваліфікаційної роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів. Таке використання можливе лише за умови дотримання авторських прав та вірно оформлених **посилань**.

Посилання на використані джерела здійснюються в тексті роботи зазначенням порядкового номера посилання за списком використаних джерел. Посилання роблять у квадратних дужках з позначенням порядкового номера за списком використаних джерел. Якщо посилання здійснюється на джерело чи групу джерел, то в дужках зазначаються лише номери посилань, наприклад, «... у працях С. Журавльової, А. Віндюка, В. Зайцевої [3; 4; 5; 6] зазначається, що...», перелік посилань **подають через кому з крапкою**.

Коли необхідно зіслатися на конкретні сторінки використаних джерел, то слід зазначати номер посилання і номери сторінок у джерелах, наприклад: «...А. Довгерт і Р. Стефанчук [9, 86–88; 10, 21] стверджують про...». В даному випадку першою подається нумерація автора з ПЕРЕЛІКУ ПОСИЛАНЬ, а потім через кому конкретна сторінка. Найбільш часто використовується посилання на одну працю одного автора та на конкретну сторінку [8, 91].

Детальну інформацію щодо **оформлення результатів дослідження** подано у «Методичних вказівках до оформлення кваліфікаційних (дипломних) робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для всіх форм навчання» (доступність – репозитарій НУ «Запорізька політехніка»; кафедра; <https://moodle.zp.edu.ua/>).

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

Оцінювання якості виконання здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» зі спеціальності 242 «Туризм» кваліфікаційної (дипломної) роботи відбувається із застосуванням **20 критеріїв**, які розділено на чотири блоки (умовно).

Блок 1. Значення результатів для галузі:

- актуальність обраної теми та значимість для галузі;
- значимість роботи для розвитку регіону;
- застосування теорій та методів туризмознавства;
- відповідність передовим досягненням науки і методам роботи;
- відповідність об'єкту та предмету науковій проблемі.

Блок 2. Вміння здобувача опрацювати документ:

- ступінь розкриття теми;
- відповідність змісту роботи темі та завданню;
- логічно-структурна побудова роботи;
- відповідність стандартам оформлення;
- відповідність обсягу роботи вимогам.

Блок 3. Зміст роботи (основні результати):

- результати та значимість теоретичного розділу;
- результати та значимість аналітичного розділу;
- результати та значимість проектного розділу;
- відгук керівника роботи;
- результати незалежного зовнішнього рецензування.

Блок 4. Оцінка здобувача у процесі дипломування:

- самостійність виконання роботи;
- додержання здобувачем календарного плану;
- академічна доброчесність здобувача;
- вміння здобувача представити результати;
- вміння здобувача відстоювати власну позицію.

Кваліфікаційна (дипломна) робота оцінюється за багатокритеріальним підходом. При цьому, кожен член екзаменаційної комісії виставляє оцінку. Підсумкове рішення про оцінку кваліфікаційної (дипломної) роботи приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії за спеціальністю 242 Туризм відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При паритеті думок голос голови є вирішальним.

Згідно з діючою системою комплексної діагностики знань студентів в Національному університеті «Запорізька політехніка» з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здійснюється за 100-бальною шкалою. Позитивною вважається оцінка від 60 до 100 балів.

Орієнтовні умови одержання позитивної оцінки (60–100 балів) такі.

90–100 балів. Кваліфікаційна (дипломна) робота виконана вчасно, самостійно, забезпечує повне розкриття теми. Вірно визначено предмет, об'єкт дослідження. Мета та завдання роботи чітко окреслені та реалізовані у дослідженні. Автор використовує сучасний інструментарій: методологічний та

аналітичний. Робота характеризується високою якістю і глибиною теоретико-методичного аналізу, критичного огляду літературних джерел, наявністю наукової проблематики. Узагальнення і висновки базуються на якісно опрацьованій статистичній інформаційній базі, що дозволяє чітко визначити авторську позицію. Рекомендації автора мають практичну цінність, містять розрахунки показників економічної ефективності. Розроблені суттєві аспекти впровадження рекомендацій. Відгук і рецензія позитивні. Доповідь здобувача аргументована бездоганно оформленими наочними матеріалами, свідчить про формулювання власної думки автора щодо предмету дослідження та є логічною і повною. Відповіді на питання правильні, точні та стислі.

85–89 балів. Кваліфікаційна (дипломна) робота виконана вчасно, теоретичні узагальнення та висновки аналітичної частини, в основному, правильні. Проте, існують несуттєві недоліки у виявленні логічності зв'язку заходів, що пропонуються для вирішення проблем за допомогою проведеного аналізу статистичних та фактичних матеріалів, обґрунтування та розрахунків ефективності запропонованих рішень, що впливає на глибину особистого аналізу здобувачем фактологічної інформації. Застосування сучасного аналітичного інструментарію обмежено. Подані у роботі авторські пропозиції переважно не містять аналітичного обґрунтування економічної доцільності їх реалізації. Відгук і рецензія позитивні, але мають окремі зауваження до кваліфікаційної (дипломної) роботи. Доповідь автора насичена фактичною інформацією, що відображає відповідні результати проведеного дослідження. Відповіді на питання правильні, але не завжди повні та конкретні.

75–84 балів. Кваліфікаційна (дипломна) робота виконана вчасно, теоретичні узагальнення та висновки аналітичної частини, в основному, правильні. Проте, відсутній самостійний аналіз статистичних та фактичних матеріалів, обґрунтування та розрахунків ефективності запропонованих рішень, що впливає на глибину особистого аналізу здобувачем фактичної інформації. Застосування сучасного аналітичного інструментарію занадто обмежено. Подані авторські пропозиції не містять належного аналітичного обґрунтування. Відгук і рецензія переважно позитивні, але мають окремі зауваження до роботи. Доповідь побудована на фактах, що відображають певні результати проведеного дослідження. Відповіді на питання неповні.

70–74 балів. Тема роботи переважно розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру. Теоретико-аналітична частина та пропозиції не достатньо обґрунтовано, відсутні розрахунки результатів, що дозволяють аргументувати зроблені авторські узагальнення та висновки. Є зауваження до логічності та послідовності викладеного матеріалу, який носить переважно описовий характер. Робота недбало оформлена. Мають місце недостатній або великий обсяг. Доповідь прочитана за текстом, здобувач освіти не володіє окремими питаннями теми, не всі відповіді на запитання правильні чи повні. Наочні матеріали не повною мірою відображають зміст виконаної роботи.

60–69 балів. Тема роботи розкрита частково, мають місце недоліки змістовного характеру. Теоретико-аналітична частина, розроблені пропозиції обґрунтовано непереконливо, відсутні будь-які розрахунки результатів, що

дозволяють аргументувати зроблені авторські узагальнення та висновки. Є зауваження щодо логічності та послідовності викладеного матеріалу, який носить переважно описовий характер. Робота недбало оформлена. Доповідь прочитана за текстом, здобувач вищої освіти не володіє окремими питаннями теми, усі відповіді на запитання неповні. Наочні матеріали не повною мірою відображають зміст виконаної роботи. Робота не коректно представлена.

Основними показниками, що впливають на оцінку кваліфікаційної (дипломної) роботи і належать до процедури її **публічного захисту**, є:

- глибина знань, які здобувач вищої освіти демонструє в тексті кваліфікаційної (дипломної) роботи та у відповідях на запитання;
- здатність правильно відповідати на поставлені під час захисту питання та аргументовано викладати власну точку зору;
- прояв набутих теоретичних знань здобувач у практичних навичках під час виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи;
- рівень розуміння змісту роботи та проблеми, яка в ній розглядається;
- володіння питаннями, що виносяться на захист роботи;
- чіткість і логічність відповідей на запитання, вміння інтегрувати, адаптувати і надавати набуті практичні та теоретичні знання;
- чіткість, дотримання регламенту і висвітлення основних результатів дослідження, проведеного у кваліфікаційної (дипломної) роботи під час її презентації екзаменаційній комісії під час публічного захисту;
- змістовні та правильні відповіді здобувача на зауваження керівника кваліфікаційної (дипломної) роботи та рецензента.

Здобувач, робота якого оцінена Екзаменаційною комісією негативно (**1–59 балів**) **відраховується з ЗВО** і йому видається академічна довідка. У цьому випадку Екзаменаційна комісія має обґрунтувати можливість подання на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням або здобувачу слід обрати для опрацювання нову тему. За цих умов здобувач вищої освіти може бути допущений до захисту протягом трьох років після закінчення ЗВО.

Придатність до працевлаштування. Після завершення навчання на першому рівні вищої освіти і отримання диплому бакалавр має кваліфікацію, яка дозволяє виконувати наступні завдання та обов'язки відповідної роботи згідно класифікатора професій ДК 003:2010: фахівець із туристичного обслуговування; організатор подорожей(екскурсій); екскурсовод; організатор туристичної та готельної діяльності; фахівець із розвитку сільського туризму.

Академічні права випускників та подальше навчання. Академічна мобільність (програмами академічної мобільності, мовне стажування). Освіта дорослих (освіта впродовж життя) для реалізації права повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку і потреб економіки: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою. Можливість продовжити навчання за програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви на затвердження теми кваліфікаційної (дипломної) роботи

Завідувачу кафедри
туристичного, готельного
та ресторанного бізнесу
проф. В.М. Зайцевій
студента групи МТЕ - _____
Прізвище, ім'я та по-батькові

Заява

Прошу затвердити тему кваліфікаційної (дипломної) роботи з
наступним формулюванням _____

та призначити керівника _____.

Дата _____ (Підпис здобувача)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник роботи _____ Прізвище І.Б.
(підпис)

Додаток Б

Приклад оформлення довідки про впровадження результатів досліджень

Довідка *

№ _____

від _____ р.

про впровадження результатів досліджень за кваліфікаційною «дипломною» роботою Іващенко А.В. здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 242 «Туризм»

Якість надання послуг – це складний, важко регульований, але важливий аспект сучасного готельного господарства. Приймаючи до уваги, що сам продукт готельного господарства є нетиповим в порівнянні зі звичайними товарами, з якими ми кожного дня зустрічаємося в побуті, для його виробництва потрібні спеціальні умови, та кожного разу одна й та сама послуга подається індивідуально для кожного, стандартизація якості та її підтримка і контроль, є важливою складовою успішного розвитку як одного суб'єкту готельного господарства України так і всього ринку в цілому. Тому обрана тема на сьогодні є актуальною.

У кваліфікаційній дипломній роботі бакалавра групи МТЕ-419 факультету міжнародного туризму та економіки Національного університету «Запорізька Політехніка» Іващенко Андрія Валерійовича на тему: «Удосконалення якості послуг готельного підприємства» запропоновано конкретні рекомендації щодо удосконалення якості готельних послуг. Зокрема, пропозиції з надання послуг Wi-Fi в номерах, або холі готелю «Студентський готель», м. Запоріжжя.

Практичну цінність мають рекомендації щодо підвищення якості обслуговування в готельних номерах. Всі пропозиції будуть враховані в практичній діяльності готелю «Студентський готель», м. Запоріжжя.

Директор

Петренко В.О.

* – на фірмовому бланку підприємства

Додаток В

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

1. Автоматизація управління туристичним підприємством як засіб підвищення ефективності.
2. Автомобільний туризм в Україні: проблеми та перспективи.
3. Адміністративно-правове регулювання туристичної діяльності в Україні.
4. Альтернативні види туризму (за регіонами).
5. Анімаційні послуги в туризмі.
6. Анімаційний сервіс в туризмі: регіональні особливості (на прикладі).
7. Анімація шоу-музеїв і парків – основні питання залучення в'їзних туристів в Україну.
8. Безпека туристичних подорожей: забезпечення на внутрішньому ринку та досвід міжнародного співробітництва (на прикладі обраної країни)
9. Безпека туристичних послуг (на прикладі обраного турпродукту/туристичної дестинації/туристичної компанії)
10. Бенчмаркінг та вдосконалення організації маркетингових досліджень в туристичному підприємстві (на прикладі ...)
11. Бізнес-план туристичного підприємства.
12. Вертикальна та горизонтальна інтеграція в туристичному бізнесі.
13. Взаємозв'язок туристичної та супутніх галузей на рівні національних економік.
14. Використання Social Media Optimization для просування корпоративного бренду.
15. Використання визначних об'єктів історико-культурної спадщини у процесі побудови турів (на прикладі ...).
16. Використання внутрішньої маркетингової інформації фірми-туроператора при роботі з клієнтами.
17. Використання глобальних дистрибутерських систем в діяльності туристичних агентів.
18. Використання інформаційних технологій в діяльності підприємств туристичної індустрії (на прикладі...)
19. Використання національних кулінарних традицій у діяльності готельно-ресторанних комплексів (на прикладі ...)
20. Використання новітніх технологій у картографії.
21. Використання підприємницького потенціалу ФОП в туристичному бізнесі.
22. Використання реінжинірингу бізнес-процесів на туристичному підприємстві для підвищення ефективності.
23. Відновлення туристичного бізнесу регіону в післявоєнному періоді
24. Відродження історико-культурного потенціалу регіону як один із напрямів політики в галузі туризму.

25. Військові дії як форс-мажор та умова невиконання договірних зобов'язань українських підприємств індустрії туризму.
26. Візовий режим як один із інструментів адміністративного регулювання міжнародних туристичних потоків.
27. Віртуальні 3D-тури як інструмент створення попиту на комплексний туристичний продукт.
28. Водні туристично-рекреаційні ресурси (за регіонами).
29. Вплив глобалізації на функціонування світового ринку туристичних послуг та національних ринків.
30. Вплив глобальних тенденцій на розвиток міжнародного туризму/внутрішнього туризму в обраній країні.
31. Вплив культури і субкультури на процес споживання туристичних послуг.
32. Вплив місцевої політики на розвиток туризму регіону/туристичної дестинації.
33. Вплив туризму на зайнятість населення в країні/туристичній дестинації.
34. Впровадження інструментів PR в діяльність туристичного підприємства.
35. Впровадження Internet-технологій в діяльність туристичної фірми.
36. Впровадження інформаційних технологій в готельному бізнесі (на прикладі обраного готелю).
37. Впровадження концепції логістики в систему управління туристичним підприємством.
38. Впровадження концепції TQM в туристичному підприємстві для підвищення його конкурентоспроможності.
39. Впровадження сучасних технологій управління персоналом на туристичному підприємстві.
40. Впровадження Інтернет-технологій в діяльність туристичного підприємства як спосіб покращення оперативного управління.
41. Гармонізація розвитку туристично-рекреаційного господарства в природному середовищі регіону (за регіонами)
42. Гастрономічний туризм: стан та розвиток (за регіонами)
43. Географія туристських країн за видами туризму.
44. Геопросторова структура міжнародних туристських потоків та центрів у обраному регіоні ЮНВТО.
45. Глобальні розподільчі мережі у галузі туризму.
46. Дачна рекреація та її соціальне значення в країні/туристичній дестинації.
47. Діагностика стану маркетингового середовища туристичного підприємства (на прикладі ...)
48. Діловий туризм: розробка заохочувальних програм для підприємства (на прикладі ...)
49. Діловий туризм: розробка програм за принципом «тімбілдінг».
50. Діяльність міжнародних організацій у сфері туризму (на прикладі).

51. Діяльність транснаціональних компаній у галузі туризму (на прикладі ...)
52. Діяльність ЮНЕСКО у сфері охорони культурної спадщини.
53. Досвід малих країн у розбудові туристичної інфраструктури (на прикладі ...).
54. Досвід провідних країн у створенні туристичних комплексів.
55. Досвід сертифікації туристичних послуг у світі (на прикладі ...)
56. Дослідження туристичного ринку країни-партнера (розробка туру)
57. Екологічні аспекти природних рекреаційних ресурсів (за регіонами)
58. Економічна безпека держави у галузі міжнародного туризму.
59. Екскурсійна діяльність туристичного підприємства
60. Екскурсійна діяльність як фактор формування іміджу дестинації.
61. Екскурсологія як наука: предмет, методи, головні напрями досліджень.
62. Ефективність фінансово-господарської діяльності туристичного підприємства (на прикладі...)
63. Ефективність інноваційних проектів у туризмі
64. Забезпечення ефективності транспортного обслуговування туристів.
65. Засоби непрямого регулювання міжнародних туристичних потоків.
66. Збереження та використання кулінарних традицій в туризмі в країні/туристичній дестинації (на прикладі ...).
67. Зв'язки з громадськістю та комунікаційна діяльність туристичного оператора.
68. Інтегровані структури бізнесу у сфері туризму: причини виникнення, сучасний стан та перспективи розвитку (на прикладі ...).
69. Інформаційне забезпечення туристичної галузі.
70. Інформаційні системи управління туристичного підприємства та шляхи їх удосконалення.
71. Історико-культурна спадщина міста/регіону/країни/туристичної дестинації та її використання в туризмі.
72. Історико-культурні традиції міста/регіону/країни/туристичної дестинації як база розвитку пізнавального туризму.
73. Історичні передумови розвитку туризму в обраній країні/групі країн/туристичному утворенні та їх вплив на сучасний стан галузі.
74. Історичні передумови розвитку туризму в Україні та їх вплив на сучасний стан галузі.
75. Історія розвитку сфери гостинності в обраній країні.
76. Історія санаторно-курортної діяльності в Україні, сучасні перспективи розвитку галузі лікувально-оздоровчого туризму.
77. Історія та розвиток діяльності відомого готелю/ресторану.
78. Класифікація країн за видами туризму.
79. Конфлікт внутрішнього та міжнародного туризму в країні/туристичній дестинації.

80. Конфлікт малих, середніх та великих компаній на прикладі туроператорів/готелів/санаторно-курортних закладів/ресторанів в країні/туристичній дестинації.

81. Концептуальні засади перспективного розвитку рекреаційного господарства регіону (за регіонами)

82. Корпоративні свята в організації культурного дозвілля на підприємствах сервісу.

83. Корпоративна соціальна відповідальність туристичного підприємства як фактор зростання його конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції.

84. Краєзнавчі аспекти та культурна спадщина краю (за регіонами).

85. Кредитування та полегшення доступу туристичного бізнесу до фінансових ресурсів.

86. Критичний аналіз обраного широко відомого туристичного продукту.

87. Лісові екосистеми як об'єкт туристсько-рекреаційної діяльності в країні/туристичній дестинації.

88. Маркетинг малих туристичних підприємств (на прикладі туроператора, турагенції, екскурсійного бюро, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу).

89. Маркетингова діяльність в країні/туристичній дестинації

90. Маркетингова політика готельних ланцюгів (на прикладі ...)

91. Маркетингові дослідження у сфері туризму.

92. Маркетинговий аналіз як метод прийняття управлінських рішень у діяльності туристичного підприємства.

93. Маркетингові комунікації туристичної компанії (туроператора, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу, ресторану)

94. Маркетингові комунікації на ринку туристичних послуг.

95. Маркетингові комунікації у сфері туризму.

96. Медичні формальності при організації турів в умовах COVID-19.

97. Медіапланування на підприємствах галузі туризму (на прикладі).

98. Менеджмент трудових ресурсів в туризмі (на прикладі туристичної компанії (туроператора, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу)).

99. Менеджмент якості туристичних послуг (на прикладі туристичної компанії (туроператора, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу)).

100. Мережні та мультимедійні технології в туристичній діяльності.

101. Методи стимулювання в'їзного туризму: вивчення досвіду на прикладі обраної країни / туристичної дестинації.

102. Методики аналізу діяльності підприємств, що надають спеціалізовані туристичні послуги.

103. Методики аналізу діяльності туристичних підприємств-агентів.

104. Методики аналізу діяльності туристичних підприємств-закладів розміщення.

105. Методики аналізу діяльності туристичних підприємств-операторів.
106. Методики оцінки впливу туризму на довкілля.
107. Методики оцінки соціального ефекту від туристичної діяльності.
108. Міжнародна інтеграція в туризмі.
109. Міжнародне співробітництво України у галузі туризму.
110. Міжнародні розрахунки у сфері туризму.
111. Місто і можливості створення екскурсійного сервісу (на прикладі...).
112. Можливості розвитку тематичних парків у країні/туристичній дестинації.
113. Молодіжний і дитячий туризм: нові напрями розвитку.
114. Мотивації персоналу як запорука успішної роботи підприємства (організації) соціально-культурного сервісу і туризму.
115. Мотивація в туризмі і туристичний попит в країні/туристичній дестинації
116. Мотивація та стимулювання праці як засіб підвищення ефективності роботи туристичного підприємства (на прикладі...)
117. Наслідки регіонального розвитку туризму в країні/туристичній дестинації
118. Наслідки сезонності туризму в країні/туристичній дестинації/на туристичному підприємстві.
119. Наукові засади сталого туризму та перспективи їх практичної реалізації.
120. Наукові засади дослідження розвитку туристично-рекреаційного господарства регіону (за регіонами).
121. Неконтрольований розвиток туристичної галузі: причини, наслідки та шляхи мінімізації негативного впливу.
122. Обґрунтування заходів щодо створення позитивного іміджу підприємства готельно-ресторанного бізнесу.
123. Обґрунтування стратегії розвитку обраної туристичної дестинації/туристичної компанії на засадах концепції сталого розвитку.
124. Обґрунтування стратегії розвитку туристичного підприємства (на прикладі...).
125. Облік діяльності туристичних підприємств.
126. Оподаткування туристичних МСП під час дії воєнного стану.
127. Оптимізація асортиментної політики туристичного підприємства.
128. Оптимізація макросередовища туристичного продукту.
129. Організаційна структура як засіб реалізації обраної стратегії підприємства в галузі надання туристичних послуг (на прикладі...)
130. Організаційний механізм взаємодії авіакомпаній з суб'єктами ринку туристичних послуг.
131. Організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки туристичних підприємств (на прикладі...)
132. Організаційно-економічний механізм управління якістю туристичних послуг (на прикладі...).

133. Організаційно-технологічне забезпечення анімаційних програм в молодіжному туризмі.
 134. Організація дитячого туризму.
 135. Організація ділового туризму.
 136. Організація діяльності закладів розміщення.
 137. Організація діяльності спеціалізованих туристичних підприємств.
 138. Організація діяльності туристичних підприємств – закладів розміщення.
 139. Організація діяльності туроператорів в'їзного туризму.
 140. Організація діяльності туроператорів виїзного туризму.
 141. Організація діяльності туроператорів внутрішнього туризму.
 142. Організація екстремального туризму.
 143. Організація і проведення VIP-турів.
 144. Організація і проведення етнографічних турів.
 145. Організація і проведення інсентив-турів.
 146. Організація кадрового забезпечення туристичного підприємства (на прикладі...)
 147. Організація лікувально-оздоровчого туризму.
 148. Організація маркетингової діяльності туристичного підприємства (туроператора, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу, ресторану).
 149. Організація міжнародних гастрономічних турів.
 150. Організація міжнародної співпраці в туризмі в рамках Європейського законодавства.
 151. Організація надання анімаційних послуг різним категоріям туристів (на прикладі готелю/туристичного комплексу).
 152. Організація наукового туризму.
 153. Організація ностальгічного туризму.
 154. Організація паломницького туризму.
 155. Організація пізнавального туризму.
 156. Організація послуг харчування на основі обраної національної кухні.
 157. Організація праці персоналу та підвищення якості обслуговування споживачів за рахунок удосконалення організації праці.
 158. Організація рекреаційного туризму.
 159. Організація роботи з міжнародними партнерами на туристичному підприємстві.
 160. Організація сімейного дозвілля засобами туристської діяльності.
 161. Організація спеціалізованих туристичних виставок (на прикладі...).
 162. Організація спортивного туризму (на прикладі ...).
 163. Організація туризму з метою навчання.
 164. Освіта у сфері туризму в країні: міжнародний порівняльний аналіз.
 165. Освіта у галузі туризму: національний та закордонний досвід.
- Провідні центри туристичної освіти.

166. Основні підходи до туристичного районування.
167. Основні підходи до управління туристичними потоками.
168. Основні способи регулювання туристичних потоків.
169. Основні туристичні ресурси країни/регіону: поняття, способи оцінки, підходи до використання.
170. Особливості відображення торгівлі туристичною продукцією у платіжному балансі країни.
171. Особливості застосування різних транспортних систем при організації та реалізації туристських послуг (на прикладі виду транспорту).
172. Особливості обслуговування дітей в туризмі (на прикладі туристичної компанії (туроператора, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу))
173. Особливості організації відпочинку на гірськолижних курортах (на прикладі ...).
174. Особливості організації діяльності туристичних агентів.
175. Особливості організації літніх таборів для дітей та молоді (на прикладі ...)
176. Особливості організації пляжного відпочинку (на прикладі ...)
177. Особливості побудови туристичних подорожей з метою ознайомлення з нематеріальними пам'ятками культури (на прикладі ...)
178. Особливості просування туристичного продукту вітчизняних підприємств на міжнародному ринку.
179. Особливості процесу формування професійної культури та професійної етики туристичних підприємств.
180. Особливості реалізації багатонаціональних проектів у сфері туризму.
181. Особливості складання бізнес-планів для туристичних підприємств.
182. Особливості технології та організації лікувальних турів.
183. Особливості управління персоналом малих підприємств сфери туризму (на прикладі ...).
184. Особливості формування SPA-комплексів.
185. Особливості формування пакетних турів.
186. Особливості формування рекреаційних комплексів.
187. Особливості функціонування світової туристичної галузі.
188. Особливості ціноутворення туристичного продукту.
189. Оцінка рекреаційного потенціалу території (за регіонами, країнами)
190. Оцінка рівня якості туристичних послуг водного транспорту.
191. Оцінка ефективності проектів у галузі туризму.
192. Оцінювання та регулювання туристичної привабливості туристичної дестинації.
193. Оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу населеного пункту/регіону/ природоохоронної території/країни/туристичної дестинації.
194. Парки розваг як чинник розвитку індустрії туризму країни /туристичної дестинації.

195. Перебудова ланцюгів доданої вартості туристичних МСП в умовах дії воєнного стану.
196. Перспективи використання геоінформаційних технологій у туризмі.
197. Перспективи розвитку гірськолижних курортів в обраній країні/туристичній дестинації.
198. Перспективи розвитку екстремального туризму в обраній країні/туристичній дестинації.
199. Перспективи розвитку космічного туризму в обраній країні/туристичній дестинації.
200. Перспективи розвитку міжрегіонального туризму на прикладі обраних регіонів.
201. Перспективи створення розважальних туристичних комплексів в обраній країні/туристичній дестинації.
202. Перспективи створення штучних курортно-рекреаційних комплексів в обраній країні/туристичній дестинації.
203. Перспективи функціонування інтерактивних систем замовлення туристичних та супутніх послуг в Україні.
204. Підвищення ефективності використання людських ресурсів за рахунок психологічних аспектів управління персоналом у туристичному підприємстві.
205. Підвищення ефективності використання людських ресурсів за рахунок удосконалення мотивації праці в туристичному підприємстві.
206. Підвищення ефективності використання потенціалу туристичного підприємством шляхом розробки стратегії і тактики управління.
207. Підвищення ефективності використання ресурсів підприємства (туристичного, готельного, ресторанного)
208. Підвищення ефективності використання туристичного потенціалу регіону.
209. Підвищення ефективності господарської діяльності туристичного підприємства.
210. Підвищення ефективності логістичної діяльності туристичного підприємства.
211. Підвищення ефективності фінансової діяльності туристичного підприємства (на прикладі ...).
212. Підвищення ефективності функціонування міського рекреаційно-курортного й туристичного господарства (на прикладі міста).
213. Підвищення обсягів продажу послуг на підприємствах туризму на основі інтернет-маркетингу.
214. Підвищення якості обслуговування споживачів за рахунок удосконалення управління персоналом в туристичному підприємстві.
215. Підприємницьке середовище в туристичній індустрії.
216. Підприємницький підхід в організації туристичного бізнесу.
217. Події туристсько-рекреаційні ресурси в країні/туристичній дестинації та перспективи їх використання у туризмі.

218. Політика маркетингових комунікацій у галузі туризму.
219. Попит та пропозиція продукту активного туризму (наприклад, велосипедний туризм, кінний туризм) в країні/туристичній дестинації
220. Порівняльний аналіз розвитку туризму в Україні та іншій обраній країні у ХХІ ст.
221. Порядок експлуатації об'єктів туристичного інтересу.
222. Послуги кейтерингу у організації туристичних заходів (на прикладі...).
223. Потенціал готельного господарства обраного міста/регіону/країни/туристичної дестинації.
224. Потенціал розвитку туризму в слаборозвинутому периферійному районі/регіоні (на прикладі...).
225. Правопорушення в туризмі: поняття, класифікація, шляхи запобігання.
226. Принципи та методи оцінки туристичного потенціалу території.
227. Природні туристично-рекреаційні ресурси (за регіонами, країнами)
228. Проблеми взаємодії підприємств туристичної галузі.
229. Проблеми взаємодії посередників та підприємств туристичної галузі.
230. Проблеми і перспективи використання туристичного потенціалу малих історичних міст для розвитку туризму в країні/туристичній дестинації.
231. Проблеми розвитку туризму та рекреації на природоохоронних територіях в країні/туристичній дестинації.
232. Проблеми та напрями підвищення ефективності менеджменту туристичних підприємств (на прикладі туристичної компанії (туроператора, турагенції, екскурсійного бюро, готелю, санаторно-курортного закладу, клубного закладу)).
233. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в країні/туристичній дестинації.
234. Прогнозування кон'юнктури ринку функціонування підприємства (туристичного, готельного, ресторанного).
235. Процедура позиціонування малого підприємства на ринку туристичних послуг.
236. Процедура розробки та просування туристичного продукту.
237. Процес виникнення нових видів туризму: передумови, основні етапи становлення, значення для галузі.
238. Раціональне природокористування в туризмі (на прикладі країн/туристичної дестинації/туристичного підприємства)
239. Реклама як засіб просування турпродукту.
240. Рекреалогія як наука: предмет, методи, напрями досліджень.
241. Релокація туристичного бізнесу в умовах воєнного стану.
242. Ресурсний потенціал країни/регіону щодо стану та перспектив розвитку видового (спеціалізованого) туризму.
243. Ризик в туризмі/в окремих видах туризму в обраній країні/туристичній дестинації.

244. Ринкова стратегія мультинаціонального туроператора в країні (на прикладі...).
245. Рівень міжнародної конкурентоспроможності туризму в країні/туристичній дестинації.
246. Розвиток інфраструктури туристичного ринку країни/дестинації.
247. Розвиток малого бізнесу в туризмі країни /туристичної дестинації.
248. Розвиток санаторно-курортної справи регіону/країни/туристичної дестинації
249. Розвиток сучасних маркетингових інформаційних технологій в комунікаційних стратегіях туристичних підприємств.
250. Розвиток туризму в транскордонних регіонах (на прикладі конкретного регіону).
251. Розвиток туризму в українсько-польському (українсько-білоруському, українсько-молдовському ...) прикордонні.
252. Розвиток франчайзингових відносин в туристичній індустрії /готельній сфері/ ресторанному бізнесі /на прикладі суб'єкту господарювання або туристичної дестинації
253. Розробка інноваційних програм екотурів.
254. Розробка бізнес-плану диверсифікації діяльності туристичного підприємства.
255. Розробка бізнес-плану інноваційного проекту туристичної фірми.
256. Розробка бізнес-плану підвищення якості послуг туристичного підприємства.
257. Розробка бізнес-плану розвитку продуктової політики туристичного підприємства.
258. Розробка бізнес-плану створення нового туристичного підприємства.
259. Розробка і впровадження сучасних інноваційно-інформаційних технологій в туристичній діяльності.
260. Розробка кулінарних турів.
261. Розробка маркетингових заходів зі стимулювання внутрішнього туризму.
262. Розробка маркетингової стратегії туристичного підприємства.
263. Розробка політики просування туристичного продукту вітчизняних підприємств на міжнародному ринку.
264. Розробка програм обслуговування туристів в рамках інсентив-туризму.
265. Розробка рекламної кампанії для туристичного підприємства (на прикладі).
266. Розробка системи управління якістю послуг туристичного підприємства.
267. Розробка стратегії маркетингових комунікацій туристичного підприємства.
268. Розробка та ресурсне обґрунтування екскурсійних маршрутів (на прикладі конкретних регіонів зарубіжних країн).

269. Розробка шляхів розвитку кадровий потенціал туристичного підприємства.
270. Розроблення комплексу маркетингу інноваційного культурного (гастрономічного, спортивного) туристичного продукту.
271. Роль виставок у просуванні туристичного продукту.
272. Роль "е-бізнесу" в діяльності готелів / туроператорів.
273. Роль національних свят та обрядів у розвитку івент-туризму країни/туристської дестинації.
274. Роль спортивно-масових заходів в системі туристичного обслуговування країни/туристської дестинації.
275. Роль та значення аутсорсингу в готельному бізнесі (на прикладі готелю).
276. Роль туризму у розвитку національної економіки.
277. Сезонність як один із визначальних чинників туристичного попиту (на прикладі обраного виду туризму в конкретній туристичній дестинації/на туристичному підприємстві).
278. Сертифікація туристичних послуг в Україні.
279. Система автоматизації діяльності туристичного підприємства.
280. Система надання дозвілєвих (анімаційних послуг) в готелях (на прикладі готелю...)
281. Соціокультурний вплив туризму.
282. Специфіка виставкового сервісу в туризмі.
283. Специфіка культурно-дозвілєвих заходів у дитячому туризмі.
284. Специфіка обслуговування туристів підприємствами МСП.
285. Спортивний туризм та його розвиток (на прикладі країни/туристичної дестинації...).
286. Спортивні маршрути на міжнародному туристському ринку.
287. Спортивно-оздоровчий туризм у регіоні (за регіонами)
288. Сталий розвиток туристичної індустрії як наукова парадигма.
289. Стан та можливості розвитку винного туризму в країні/туристичній дестинації.
290. Стан та можливості розвитку віртуального туризму в країні/туристичній дестинації.
291. Стан та можливості розвитку водного туризму в країні/туристичній дестинації.
292. Стан та можливості розвитку гастрономічного туризму в країні/туристичній дестинації
293. Стан та можливості розвитку дитячого туризму в країні/туристичній дестинації
294. Стан та можливості розвитку екотуризму в межах природоохоронної території/обраної країни/туристичної дестинації
295. Стан та можливості розвитку екстремального туризму в країні/туристичній дестинації
296. Стан та можливості розвитку індустріального туризму в країні/туристичній дестинації

297. Стан та можливості розвитку кінного туризму в країні/туристичній дестинації
298. Стан та можливості розвитку круїзного туризму в країні/туристичній дестинації
299. Стан та можливості розвитку медичного туризму в країні/туристичній дестинації
300. Стан та можливості розвитку мисливського туризму в країні/туристичній дестинації
301. Стан та можливості розвитку MICE-туризму в країні/туристичній дестинації
302. Стан та можливості розвитку наукового туризму в країні/туристичній дестинації
303. Стан та можливості розвитку оздоровчого туризму в країні/туристичній дестинації
304. Стан та можливості розвитку подієвого туризму в країні/туристичній дестинації
305. Стан та можливості розвитку релігійного туризму в країні/туристичній дестинації
306. Стан та можливості розвитку сентиментального туризму в країні/туристичній дестинації
307. Стан та можливості розвитку сільського туризму в країні/туристичній дестинації
308. Стан та можливості розвитку туризму для людей з обмеженими можливостями в країні/туристичній дестинації
309. Стан та можливості розвитку фестивального туризму в країні/туристичній дестинації
310. Стан та можливості розвитку incentive-туризму в країні/туристичній дестинації.
311. Стан та перспективи розвитку зеленого туризму (за регіонами)
312. Стан та перспективи розвитку (туристичного, готельного, ресторанного) бізнесу регіону
313. Статистичні дослідження міжнародних туристичних потоків.
314. Статистичні дослідження туристичного ринку України.
315. Створення вільних економічних зон з метою стимулювання розвитку туризму.
316. Створення віртуальних туристичних об'єктів.
317. Створення служби маркетингу на туристичному підприємстві.
318. Створення штучних об'єктів туристичного інтересу.
319. Стратегії розвитку готелів.
320. Стратегії розвитку підприємств ресторанного господарства.
321. Стратегії CRM – маркетингу на туристичному підприємстві.
322. Стратегія підвищення культури та якості обслуговування споживачів в туристичному підприємстві.
323. Стратегія розвитку туризму та рекреації в країні/дестинації.
324. Стратегія розвитку туристичної галузі України.

325. Страхування на ринку туристичних послуг.
326. Структура рівнів каналів розподілу туристичного продукту: схеми та шляхи їх удосконалення (на прикладі підприємства...).
327. Сучасний стан та ефективність розвитку рекреаційних комплексів туристичної дестинації (на прикладі...).
328. Сучасний стан та перспективи розвитку заповідників й національних парків України як туристичних об'єктів.
329. Сучасний стан та перспективи розвитку зеленого та сільського туризму в Україні.
330. Сучасний стан та перспективи розвитку соціального туризму в обраній країні/туристичній дестинації.
331. Сучасний стан та перспективи розвитку соціального туризму в Україні.
332. Сучасний стан та проблеми розвитку міжнародного туризму регіону/країни/туристичної дестинації.
333. Сучасні методи управління конфліктами на підприємстві туризму.
334. Сучасні підходи до організації первинного трудового колективу туристичного підприємства.
335. Сучасні підходи і можливості організації рекреаційно-туристичної діяльності на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду регіону.
336. Сучасні системи бронювання у туристичному бізнесі.
337. Сучасні технології підбору персоналу в туристичному підприємстві.
338. Сучасні технології управління маркетинговою діяльністю на туристичному підприємстві.
339. Сучасні тренди в міжнародній гастрономії та їх вплив на діяльність обраного ресторанного закладу.
340. Тематичні заклади ресторанного господарства в обраній країні як туристична атракція.
341. Технологія організації і проведення екскурсій.
342. Технологія організації туроператорської діяльності.
343. Технологія створення нового туристичного продукту.
344. Технологія та організація весільних турів.
345. Транскордонне співробітництво у галузі туризму (на прикладі обраної країни...).
346. Транспортне забезпечення в туризмі обраної країни/туристичної дестинації: ринок авіаперевезень.
347. Транспортне забезпечення в туризмі обраної країни/туристичної дестинації: ринок автоперевезень.
348. Транспортне забезпечення в туризмі обраної країни/туристичної дестинації: ринок залізничних перевезень.
349. Транспортне забезпечення в туризмі обраної країни/туристичної дестинації: ринок перевезень водним транспортом.
350. Туризмологія як наука: предмет, методи, головні напрями досліджень.

351. Туристична діяльність як складова соціально-економічного розвитку регіону.
352. Туристична освіта: сучасний стан та перспективи
353. Туристичний імідж країни.
354. Туристичні ресурси країни: класифікація, характеристика та порядок використання.
355. Туристичні ресурси та інфраструктура (за регіонами)
356. Туристський потенціал в країні/туристичній дестинації та рівень його використання.
357. Туристський потенціал та види туристсько-рекреаційної діяльності національного природного парку.
358. Туристський ринок обраної країни: проблеми і перспективи розвитку.
359. Туристсько-рекреаційні ресурси країни/туристської дестинації та перспективи їх використання.
360. Туристсько-рекреаційні ресурси обраного історичного торговельного шляху.
361. Удосконалення економічної діяльності туристичного підприємства
362. Удосконалення ефективності діяльності туристичного підприємства
363. Удосконалення інформаційного та інформаційно-технічного забезпечення процесів управління туристичним підприємством.
364. Удосконалення комплексу маркетингу туристичного підприємства.
365. Удосконалення корпоративної культури туристичної організації.
366. Удосконалення маркетингової збутової політики туристичного підприємства.
367. Удосконалення маркетингової цінової політики туристичного підприємства.
368. Удосконалення мотиваційного механізму управління туристичним підприємством.
369. Удосконалення обслуговування туристів в рамках сільського туризму (на прикладі агросадиби...).
370. Удосконалення організації і технології авіап перевезень туристів.
371. Удосконалення організаційного механізму управління туристичним підприємством.
372. Удосконалення організаційної структури управління туристичним підприємством.
373. Удосконалення оцінки діяльності туристичного підприємства.
374. Удосконалення процесу управління якістю обслуговування на туристичному підприємстві.
375. Удосконалення роботи екскурсійного відділу на туристичному підприємстві (на прикладі ...)
376. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління персоналом туристичного підприємства

- 377. Удосконалення системи маркетингових комунікацій підприємства.
- 378. Удосконалення системи управління діяльністю туристичного підприємства.
- 379. Удосконалення стратегії збуту туристичного продукту підприємства.
- 380. Удосконалення технології і організація автобусного туру.
- 381. Удосконалення технології і організація водного туру.
- 382. Удосконалення технології і організація залізничного туру.
- 383. Удосконалення технології і організація інформаційно-екскурсійного обслуговування туристів.
- 384. Удосконалення технології і організація конгрес-послуг.
- 385. Удосконалення технології і організація культурно-пізнавальних турів.
- 386. Удосконалення технології і організація освітніх турів.
- 387. Удосконалення технології і організація подієвого (спортивного, культурного і т.д.) туристського заходу.
- 388. Удосконалення технології і організація спортивних турів.
- 389. Удосконалення технології просування послуг туристичної індустрії.
- 390. Удосконалення технології страхових послуг в туризмі.
- 391. Удосконалення технології та організація спортивно-оздоровчого туризму.
- 392. Удосконалення управління маркетинговою діяльністю на туристичному підприємстві.
- 393. Удосконалення управління рекламною діяльністю в туристичному підприємстві.
- 394. Удосконалення управління розвитком інфраструктури туристичного ринку/ туристичної дестинації.
- 395. Удосконалення управління туристичним підприємством через покращення комунікаційних процесів.
- 396. Удосконалення форм і методів управління персоналом туристичного підприємства.
- 397. Управління туристичним підприємством на основі екоменеджменту.
- 398. Управління безпекою в організаціях сфери туризму.
- 399. Управління безпекою туристів в організації подорожі.
- 400. Управління витратами туристичного підприємства та шляхи його удосконалення (на прикладі ...).
- 401. Управління внутрішнім середовищем підприємства та шляхи його вдосконалення.
- 402. Управління доходами туристичного підприємства та шляхи його удосконалення (на прикладі ...).
- 403. Управління економічною безпекою туристичного підприємства (на прикладі ...).
- 404. Управління інноваційною діяльністю туристичного підприємства.

405. Управління інформаційними технологіями на туристичному підприємстві.

406. Управління комунікаційною діяльністю туристичного підприємства на основі впровадження сучасних інформаційних технологій та шляхи її удосконалення.

407. Управління майном туристичного підприємства та шляхи його удосконалення (на прикладі ...).

408. Управління малим підприємством в туризмі та шляхи його удосконалення (на прикладі...).

409. Управління матеріально-технічним постачанням туристичного підприємства та шляхи його удосконалення.

410. Управління організацією дозвілля туристів в туристичному підприємстві.

411. Управління організації відпочинку для дітей та підлітків.

412. Управління персоналом в індустрії гостинності (на прикладі...).

413. Управління підприємствами в туристичних дестинаціях та шляхи їх удосконалення.

414. Управління поведінкою персоналу та формування організаційної культури в туристичному підприємстві.

415. Управління прибутком та рентабельністю туристичного підприємства та шляхи його удосконалення (на прикладі ...).

416. Управління професійною компетентністю персоналу туристичного підприємства.

417. Управління рекламною діяльністю туристичного підприємства.

418. Управління ризиком та запобігання банкрутства туристичного підприємства (на прикладі ...)

419. Управління ринком анімаційного сервісу (на прикладі).

420. Управління системою маркетингових комунікацій туристичних підприємств.

421. Управління собівартістю послуг туристичного підприємства та шляхи його удосконалення (на прикладі ...).

422. Управління туристичним потенціалом малих міст (на прикладі...).

423. Управління туристичною привабливістю міста/регіону/країни/туристичної дестинації.

424. Управління цінами в туристичному підприємстві та шляхи їхнього удосконалення (на прикладі ...).

425. Управління якістю надання туристичних послуг на підприємстві (на прикладі...).

426. Управління якістю обслуговування туристів у ресторанах (на прикладі...)

427. Фестиваль як туристичний продукт (на прикладі обраного фестивалю).

428. Фестивальний туризм: сучасний стан та динаміка (за регіонами)

429. Фінансове забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі.

430. Формування автоматизованої інформаційної системи управління туристичного підприємством.
431. Формування і розвиток рекреаційно-туристичної системи країни.
432. Формування іміджу туристичного підприємства (на прикладі...).
433. Формування комплексного механізму управління туристичним
434. Формування маркетингової стратегії туристичного підприємства.
435. Формування національної транспортної мережі та її роль у забезпеченні туристичної інфраструктури.
436. Формування позитивного іміджу сучасного підприємства сфери туризму.
437. Формування ринку міського туризму (на прикладі міста).
438. Формування системи дитячого оздоровлення і туризму країни /туристичної дестинації.
439. Формування системи екоменеджменту на підприємстві (на прикладі туроператора/готелю/ресторану/іншого підприємства туристичної сфери).
440. Формування системи збутової логістики в туристичному підприємстві.
441. Формування системи інформаційної логістики в туристичному підприємстві.
442. Формування системи логістичного управління в туристичному підприємстві та шляхи її удосконалення.
443. Формування системи менеджменту якості на туристичному підприємстві.
444. Формування системи управління маркетингом на туристичному підприємстві.
445. Формування стратегії розвитку залізничного туризму (на прикладі туристичної дестинації / підприємства залізничного транспорту).
446. Формування та вдосконалення системи операційного менеджменту на туристичному підприємстві.
447. Формування транскордонних туристсько-рекреаційних систем (на прикладі країн ЄС).
448. Франчайзинг в туристичній діяльності.
449. Характеристика екосистеми регіону (за регіонами)
450. Характеристика туристично-рекреаційних ресурсів (за регіонами, країнами).
451. Цифровізація вітчизняного туристичного бізнесу.
452. Ціноутворення в галузі туризму.
453. Шляхи вдосконалення організації взаємовідносин з діловим оточенням туристичного підприємства на основі логістики (на прикладі...).
454. Шляхи підвищення продуктивності праці персоналу туристичного підприємства.
455. Тема за вільним вибором здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Туризмознавство» зі спеціальності 242 «Туризм», яка погоджена з керівником КДР.

Додаток Г

Приклад заяви на перевірку академічного тексту на плагіат

Завідувачу кафедри «Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу»

НУ «Запорізька політехніка»,

Валентині Зайцевій

Особі, визначеній на кафедрі відповідальною за перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти на наявність ознак академічного плагіату

ЗАЯВА

Прошу прийняти мій академічний текст (пояснювальну записку до кваліфікаційної роботи) для його перевірки на наявність ознак академічного плагіату

Освітній рівень	бакалавр
Шифр і найменування спеціальності, освітньої програми	242 Туризм, ОПП «Туризмознавство»
Шифр групи	МТЕз-111м
Тема кваліфікаційної роботи	Формування та розвиток курортних готелів в сучасних умовах
П.І.Б. автора	Петренко Петро Петрович
Посада керівника	Доцент кафедри Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу»
П.І.Б. керівника	Креативна Олена Вадимівна
Рік	2023
Спроба перевірки (первинна/повторна)	первинна

Цим підписом я заявляю, що я є автором зазначеного вище академічного тексту, гарантую відповідність електронної версії паперовій версії зазначеного вище академічного тексту, беру на себе та усвідомлюю відповідальність за дотримання державної та службової таємниці, точність, коректність і достовірність наведених результатів та цитат і посилань на джерела у вищезазначеному академічному тексті, а також даю згоду на обробку персональних даних та архівацію роботи в системі на час її використання в НУ «Запорізька політехніка».

Студент групи МТЕз-111м
номер групи

Підпис

Петренко Петро Петрович,
Прізвище, ім'я, по батькові студента

«21» листопада 2023 р. (дата)

РОЗПИСКА

Я, що нижче підписався(-лася), _____
Особа, яка визначена на кафедрі «Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу» НУ «Запорізька політехніка», відповідальною за перевірку кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти на наявність плагіату отримав академічний текст на тему _____

автора – студента групи _____,
шифр групи Прізвище, ім'я, по батькові студента

який зареєстровано у журналі обліку за № _____.

« » _____ 20 ____ р.
Дата

Підпис

Додаток Д
Приклад звіту подібності

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Петро Петренко
Співавтор: _____

Назва: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТУРИЗМУ.docx

Науковий керівник: професор Валентина Зайцева

Підрозділ: Кафедра "Туристичний, готельний та ресторанний бізнес"

Коефіцієнт подібності 1:20.6%

Коефіцієнт подібності 2:8.7%

Мікропробіли: 236

Заміна букв: 3

Інтервали: 6

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2023-12-16 14:01:46.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

☐ Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

☐ Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

☐ Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата _____ *експерт* _____

Додаток Е

Приклад звіту унікальності

Протокол аналізу ступеня унікальності кваліфікаційної випускної роботи

Завідувач кафедри / відповідальна особа заявляє, що ознайомився (-лась) з результатом визначення ступеня унікальності кваліфікаційної (дипломної) роботи:

Автор: Петро Петренко

Тема: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТУРИЗМУ.docx

Керівник: професор Валентина Зайцева

Кафедра: Кафедра "Туристичний, готельний та ресторанний бізнес"

Ступінь унікальності роботи, (%): 79.4

Після аналізу ступеня унікальності

☐ виявлені в роботі запозичення не мають ознак академічної недоброчесності. У зв'язку з чим, робота визнається самостійною і допускається до захисту;

☐ виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи по суті і відсутності самостійності її автора. У зв'язку з чим, робота повинна бути знову відредагована з метою обмеження запозичень;

☐ виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату, або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

Обґрунтування:

.....
.....
.....
.....
.....

Дата: _____ -

Особа відповідальна за перевірку робіт на плагіат (підпис, П.І.Б.): _____

Керівник роботи (підпис, П.І.Б.): _____

Остаточне рішення щодо допуску до захисту, включаючи обґрунтування:

.....
.....
.....
.....

Дата: _____

Завідувач кафедри (науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.): _____

Додаток Ж
Приклад відгуку наукового керівника
ВІДГУК
на кваліфікаційну дипломну роботу
здобувача першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»,
спеціальності 242 «Туризм»
(освітня програма «Туризмознавство»)
Науменко Владислави Олександрівни

на тему: **РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**
ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ

1. Актуальність і своєчасність обраного напрямку дослідження та теми КДР. Кваліфікаційна дипломна робота бакалавра виконана студентом Науменко В.О. на актуальну тему саме тому, що проблема формування ефективної маркетингової стратегії розвитку туристичних компаній вимагає більш глибокого вивчення. Комплексний підхід до цього питання ще не набув достатнього обґрунтування та не враховує специфіки та умов ведення бізнесу. Вітчизняна туристична компанія потребує розробки певної стратегії впровадження в бізнес нових підходів з якісної організації обслуговування споживачів.

2. Відповідність теми і змісту бакалаврської роботи виданому завданню Тема й зміст бакалаврської роботи повністю відповідають виданому і затвердженному завданню. КДР бакалавра написана на актуальну тему, в ній висвітлена проблема узагальнення теоретичних і практичних підходів до формування маркетингової стратегії розвитку та на основі дослідження стану ринку туристичних послуг розробка рекомендацій з розробки маркетингової стратегії туристичної фірми в післявоєнних умовах розвитку бізнесу.

3. Характеристика рівня теоретичної підготовки, вмінь і навичок студента. Студента Науменко В.О. характеризує високий рівень теоретичної, практичної підготовки, вміння систематизувати і обробляти дані; студент має навички у проведенні теоретичних та прикладних досліджень і розробці відповідних пропозицій. При написанні роботи студент продемонстрував знання з дисциплін освітньої програми «Туризмознавство», вміння самостійно викладати матеріал у вигляді теоретичних положень і методичних рекомендацій, використано досвід з бази практики. Студент Науменко В.О. набув базових компетентностей у повному обсязі, серед яких більш виразно у ході написання КДР було виокремлено: здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу в галузі туристичного бізнесу, практичні уміння впроваджувати прогресивні заходи виробництва та реалізації комплексного туристичного продукту на підприємствах вітчизняної туристичної індустрії, здатність до використання концептуальних принципів, стандартів сервісу в туристичному бізнесі, забезпечення конкурентоспроможності окремих елементів на базі впровадження у світовій і вітчизняній практиці туристичного бізнесу, здатність до прогностичного визначення стратегічних задач у напрямку формування маркетингової стратегії туристичної фірми.

4. Оцінка самостійності виконання КДР й додержання графіку дипломування. КДР бакалавра є самостійною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальних питань з урахуванням сучасних досягнень науки та бізнесу. Автор повністю сформувався як фахівець відповідного освітньо-професійного рівня і заслуговує присвоєння цієї кваліфікації. Студент у тексті пояснювальної записки КДР підкреслив свій особистий внесок та ступінь самостійності, обґрунтував використані методи досліджень та достовірність отриманих результатів. Пояснювальна записка є правильною за змістом і по формі. Студент всебічно, на високому науковому рівні вирішив питання індивідуального завдання, якісно у відповідний термін виконав етапи роботи, які передбачено календарним планом, а також вказівки і рекомендації керівника КДР і консультантів за графіком.

5. Характерні елементи роботи бакалавра, висновки і рекомендації. Автор достатньо обґрунтував вибір предмету, об'єкту, мети дослідження, вірно побудував логіку викладення матеріалу, а також методично вірно представлена архітектура пояснювальної записки кваліфікаційної (дипломної) роботи. В роботі досягнуто мету, яка полягає у формуванні рекомендацій з розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми на основі узагальнення теоретико-методичної бази, аналізу стратегічних перспектив ринку туристичних послуг. Виходячи з поставленої мети в ході дослідження розв'язано задачі: розглянуто теоретико-методичні основи маркетингового розвитку підприємства туристичної галузі в сучасних умовах функціонування бізнесу; проведено дослідження і аналіз стратегічних перспектив маркетингової діяльності фірми на ринку туризму в контексті до- та післявоєнних умов; запропоновано механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми для формування дієвих рекомендацій її керівництву.

КДР бакалавра є цілісною і завершеною працею, має логічно побудовану структуру і повністю відповідає поставленій меті. КДР бакалавра відповідає встановленим вимогам та супроводжується схемами, таблицями, графіками, розрахунками. Автором опрацьована достатня кількість спеціальної зарубіжної і вітчизняної літератури, у т.ч. законодавча база.

У наявних висновках і рекомендаціях за результатами бакалаврського дослідження автор продемонстрував повноту та якість розв'язання поставлених перед ним завдань. В роботі подані ґрунтовні висновки відносно розробки напрямів формування маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми на основі формування комплексу рекомендацій.

6. Одержані наукові результати. Цінність отриманих результатів дослідження полягає в удосконаленні комплексу теоретичних і методичних положень до розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми. Вдосконалено механізм формування маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми, а також запропонована укрупнена блок-схема організаційно-економічного механізму її забезпечення.

7. Практичне значення і апробація одержаних результатів. Практичне значення результатів полягає у формуванні рекомендацій керівництву «Туристична Со» відносно впровадження: концепції розробки організаційно-економічного механізму забезпечення маркетингової стратегії розвитку на основі системно-цільового підходу; комплексної системи управління стратегічним маркетингом продукції; рекомендації зі здійснення бенчмаркінгу на стратегічному і оперативному рівнях (довідка 396/2022 від 18.11.2022 р.). Окремі пропозиції можуть бути використані на різних туристичних фірмах. Матеріали кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра доцільно використати при викладанні дисципліни «Маркетинг в туризмі» здобувачам вищої освіти спеціальності «Туризм» освітнього ступеня «бакалавр». Основні результати, які викладені в кваліфікаційній (дипломній) роботі, доповідалися, обговорювалися й отримали схвальну оцінку на Всеукраїнській та Міжнародній науково-практичних конференціях здобувачів вищої освіти, за результатами участі у яких отримано сертифікати і опубліковані тези доповідей.

8. Загальна оцінка роботи студента над роботою. Розробка теми автором проведена досить глибоко, ґрунтовно і кваліфіковано, має практичне значення і засвідчує високий рівень підготовки для роботи за фахом. В цілому, кваліфікаційна (дипломна) робота автора Науменко В.О. виконана на базі вітчизняної туристичної фірми, відповідає профілю підготовки бакалавра за спеціальністю 242 «Туризм» (ОП «Туризмознавство»), тому робота може бути представлена до захисту на кафедрі туристичного, готельного та ресторанного бізнесу перед екзаменаційною комісією з оцінкою «відмінно» (А за ECTS).

Керівник роботи:
к.пед.н., доцент

В.М. Зайцева

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломний проєкт (роботу)

Розробка маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми
(вказати тему дипломного проєкту (роботи))

Студент Науменко Владислава Олександрівна

Спеціальність 242 Туризм
(код, найменування спеціальності)

Обсяг проєкту 89 сторінок

Кількість аркушів креслень 16 таблиць та 16 рисунків

Кількість сторінок пояснювальної записки 71 сторінка

а) короткий зміст проєкту (роботи) та прийнятих рішень В роботі висвітлена проблема узагальнення теоретичних і практичних підходів до формування маркетингової стратегії розвитку та на основі дослідження стану ринку туристичних послуг розробка рекомендацій з розробки маркетингової стратегії туристичної фірми в післявоєнних умовах розвитку бізнесу.

б) висновок про відповідність проєкту (роботи) завданню Робота бакалавра повністю відповідає виданому й затвердженому завданню та поставленим задачам, а її зміст повністю розкриває тему дипломної роботи.

в) характеристика виконання кожного розділу дипломного проєкту (роботи), рівень відповідності останнім досягненням науки та техніки і передовим методам роботи. Актуальність і наукова значимість вказаного комплексу проблем зумовили вибір теми кваліфікаційної дипломної роботи бакалавра, визначили об'єкт, предмет та основні задачі дослідження. В роботі досягнуто основну мету, яка полягає у розробці рекомендацій з формування маркетингової стратегії розвитку вітчизняної туристичної фірми на основі узагальнення теоретико-методичної бази та аналізу стратегічних перспектив ринку туристичних послуг. В ході проведення бакалаврського дослідження розв'язано такі поставлені задачі: розглянуто теоретико-методичні основи маркетингового розвитку підприємства туристичної галузі в сучасних умовах функціонування бізнесу; (розділ 1); проведено комплексне дослідження і аналіз стратегічних перспектив маркетингової діяльності фірми на ринку туризму в контексті до- та післявоєнних умов (розділ 2); запропоновано механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми для формування дієвих рекомендацій її керівництву (розділ 3). Студентом вирішено достатньо актуальну проблему практичного значення, про що свідчить про наявність теоретичної підготовки та практичних навиків. Розробки автора відповідають останнім досягненням науки і техніки.

г) негативні особливості виконання проєкту (роботи) Дослідження не позбавлене певних теоретичних недоліків, а окремі практичні положення є дискусійними (зокрема, у кваліфікаційній дипломній роботі можна було б приділити більшу увагу вивченню наукового, практичного та методичного досвіду з впровадження в якості інструментарію дослідження ринку та розробки стратегії матрицю Бостонської консалтингової групи та матрицю Мак-Кінзі з оновленням їх змісту в умовах сьогодення), але це не знижує дослідницьку, теоретичну та прикладну цінність бакалаврської роботи.

д) позитивні особливості. Удосконалено комплекс теоретичних, методичних і прикладних засад з розробки маркетингової стратегії розвитку фірми. Вдосконалено механізм формування маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми та запропонована укрупнена блок-схема організаційно-економічного механізму її забезпечення. Розроблено актуальні рекомендації керівництву фірми «Туристична Со» з впровадження: концепції формування організаційно-економічного механізму забезпечення маркетингової стратегії розвитку з використанням системно-цільового підходу; комплексної системи управління стратегічним маркетингом продукції; рекомендації зі здійснення бенчмаркінгу на стратегічному і оперативному рівнях (довідка 396/2022 від 18.11.2022 р.). Також до позитивних особливостей бакалаврської роботи віднесено окремі пропозиції, які можуть бути використані на різних фірмах в туризмі. Матеріали кваліфікаційної дипломної роботи бакалавра доцільно використати при викладанні дисципліни «Маркетинг в туризмі» здобувачам вищої освіти спеціальності «Туризм» освітнього ступеня «бакалавр»..

е) оцінка графічного оформлення та пояснювальної записки до проєкту (роботи) Оформлення дипломної роботи відповідає вимогам стандартів.

є) відгук про проєкт (роботу) загалом Кваліфікаційна дипломна робота бакалавра виконана на високому теоретичному і практичному рівні, відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт спеціальності 242 «Туризм» та може бути допущеною до захисту на кафедрі туристичного, готельного та ресторанного бізнесу Національного університету «Запорізька політехніка».

ж) інші зауваження _____ немає _____

з) оцінка проєкту (роботи) Кваліфікаційна дипломна робота бакалавра виконана у відповідності із планом, дотримана послідовність висвітлених питань, текст написаний грамотною мовою, має теоретичний, прикладний і науковий інтерес, актуальна та включає достатню дослідницьку базу, рекомендується до захисту. З урахуванням зазначеного, робота бакалавра Науменко В.О. повністю відповідає кваліфікаційним вимогам спеціальності 242 «Туризм», може бути представлена на розгляд перед Екзаменаційною комісією, а її автор заслуговує на оцінку – А за шкалою ECTS).

Рецензію склав _____

(посада, місце роботи, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

« _____ » _____ 2023 р.

Додаток И

Приклад заповнення форми опису роботи бакалавра згідно стандарту метаданих «Дублінське ядро»

DC.Title		uk	Розробка маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми
DC.Title		en	Development of a marketing strategy for the development of a travel company
DC.Title.Alternative			
DC.Creator.PersonalName		uk	Науменко, Владислава Олександрівна
DC.Creator.PersonalName		en	Naumenko Vladyslava O.
DC.Contributor.Author.ORCID	ISO27729		
DC.Contributor.Author.ORCID	ISO27729		
DC.Subject		uk	туристична фірма
DC.Subject		uk	маркетингова стратегія
DC.Subject		uk	мережева структура
DC.Subject		uk	послуга
DC.Subject		uk	споживач
DC.Subject		uk	бенчмаркінг
DC.Subject		en	tourism company
DC.Subject		en	marketing strategy
DC.Subject		en	merging structure
DC.Subject		en	service
DC.Subject		en	support
DC.Subject		en	benchmarking
DC.Description.tableOfContents			1 Теоретико-методичні основи маркетингового розвитку підприємства туристичної галузі. 2 Дослідження стратегічних перспектив маркетингової діяльності туристичної фірми. 3 Механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми.
DC.Description.Abstract		uk	У кваліфікаційній роботі вивчено теоретико-методичні основи розвитку компанії туристичної галузі; проведено дослідження стратегічних перспектив маркетингової діяльності фірми на ринку туризму; запропоновано механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми. Цінність результатів полягає в удосконаленні комплексу теоретичних і методичних положень до розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми
DC.Description.Abstract		en	The thesis examines the theoretical and methodological foundations for the development of a tourist gallery company were examined; carried out the followup of the strategic prospects of the marketing activities of the firm in the tourism market; a mechanism for the development of a marketing strategy for the development of a tourism company was proposed. The novelty of the results is in a perfect complex of theoretical and methodical provisions before the development of a marketing strategy for the development of a tourist company.
DC.Publisher			Кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу
DC.Publisher.CorporateName			Національний університет «Запорізька політехніка»
DC.Publisher.E-mail			kafedra_tgrb@zp.edu.ua
DC.Publisher.Address			69063, Запоріжжя, вул.Жуковського, 64
DC.Contributor.Other		uk	Зайцева Валентина Миколаївна
DC.Contributor.Other		en	Zaitseva Valentina M.
DC.Date.Issued	ISO8601		2022
DC.Type			Бакалаврська робота
DC.Format	IMT		application/pdf
DC.Language			ukr
DC.Identifier.Citation			Науменко В.О. Розробка маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми / В. О. Науменко. Запоріжжя, 2022. 89 с.

Додаток К

Приклад оформлення титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Факультет міжнародного туризму та економіки
Кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної (дипломної) роботи
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

БІЗНЕС-ПЛАН ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Виконав(ла):

студент(ка) 4 курсу, групи МТЕ-110сп

Спеціальність: 242 Туризм

Освітня програма: Туризмознавство

КРУТЬКО Анастасія Дмитрівна

Керівник: к.п.н., професор ЗАЙЦЕВА В.М.

Рецензент: д.е.н., доцент МИХАЙЛИК Д.П.

Запоріжжя – 2023

Додаток Л
Приклад оформлення завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет	<u>Міжнародного туризму та економіки</u>
Кафедра	<u>Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу</u>
Ступінь вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський) рівень</u>
Освітньо-кваліфікаційний рівень	<u>Бакалавр</u>
Спеціальність	<u>242 Туризм</u>
Освітня програма (спеціалізація).	<u>Туризмознавство</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ _____
Завідувач кафедри ТГРБ
Валентина ЗАЙЦЕВА
«___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (ДИПЛОМНУ) РОБОТУ СТУДЕНТА
КРУТЬКО Анастасії Дмитрівни

1. Тема роботи (проекту)
БІЗНЕС-ПЛАН ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА
керівник роботи (проекту) ЗАЙЦЕВА В.М., к.п.н., проф,
затверджені наказом закладу вищої освіти від 09 вересня 2022 року № 286
2. Строк подання студентом роботи (проекту) 23.05.2023 р
3. Вихідні дані до роботи (проекту) в роботі використанні навчальні посібники, підручники, статті наукових видань, Інтернет-джерела, матеріали міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, монографії, законодавчі та нормативно-правові акти України, дані первинного бухгалтерського обліку, статистичні звіти.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) Теоретико-методичні основи маркетингового розвитку підприємства туристичної галузі. 2) Дослідження стратегічних перспектив маркетингової діяльності туристичної фірми. 3) Механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Графічний матеріал кваліфікаційної (дипломної) роботи складає: 26 таблиць і 26 рисунків.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної (дипломної) роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ЗАЙЦЕВА В.М., проф., зав. каф. ТГРБ	31.01.2023	31.03.2023
2	ЗАЙЦЕВА В.М., проф., зав. каф. ТГРБ	31.01.2023	14.04.2023
3	ЗАЙЦЕВА В.М., проф., зав. каф. ТГРБ	31.01.2023	28.04.2023
Нормоконтроль	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	10.05.2023

7. Дата видачі завдання 1 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	31.01.2023	виконано
2	Вивчення літературних джерел	01.02-15.02.2023	виконано
3	Збір матеріалу на кваліфікаційну (дипломну) роботу	16.02-28.02.2023	виконано
4	Групування та аналіз зібраного матеріалу	01.03-15.03.2023	виконано
5	Виконання першого розділу	31.03.2023	виконано
6	Виконання другого розділу	14.04.2023	виконано
7	Виконання третього розділу	28.04.2023	виконано
8	Формування висновків та рекомендацій	01.05.2023	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної (дипломної) роботи	10.05.2023	виконано
10	Перевірка роботи на плагіат	12.05.2023	виконано
11	Перевірка роботи керівником	15.05.2023	виконано
12	Одержання відгуку та рецензії	17.05.2023	виконано
13	Попередній захист кваліфікаційної (дипломної) роботи	18.05-22.05.2023	виконано
14	Подання роботи на кафедру	23.05.2023	виконано
15	Захист кваліфікаційної (дипломної) роботи	30.05-03.06.2023	виконано

Студент(ка)

Анастасія КРУТЬКО

Керівник роботи (проекту)

Валентина ЗАЙЦЕВА

Додаток М
Приклад оформлення реферату

РЕФЕРАТ

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є розробка рекомендацій з формування маркетингової стратегії розвитку фірми на основі узагальнення теоретико-методичної бази й аналізу стратегічних перспектив ринку послуг.

Об'єкт дослідження: процес маркетингового розвитку вітчизняних підприємств туристичного бізнесу в стратегічній перспективі.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методичних та прикладних питань розробки маркетингової стратегії туристичної фірми.

Методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз літературних джерел та Інтернет-ресурсів, аналітико-дослідницький метод, статистичний метод, описовий, метод факторного аналізу, метод експертних оцінок, метод абсолютних та відносних різниць, методи системного пошуку і збору даних.

Інформаційна база дослідження: нормативно-правова та законодавча база України, підручники, навчальні посібники, наукові статті, монографії, матеріали міжнародних та вітчизняних конференцій, форумів та семінарів, дані первинного бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності, Інтернет-ресурси, сайти компаній, власні дослідження, тощо.

Практичне значення результатів: розробка комплексу рекомендацій керівництву фірми з впровадження: концепції формування організаційно-економічного механізму забезпечення маркетингової стратегії розвитку.

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати доповідалися, обговорювалися та отримали схвальну оцінку на Всеукраїнській і Міжнародній науково-практичних конференціях здобувачів вищої освіти; за результатами отримано сертифікати та опубліковані тези.

Структура. Кваліфікаційна (дипломна) робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків.

Обсяг. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок комп'ютерного тексту (3,63 авт. арк.), основний зміст викладено на 71 сторінці (2,46 авт. арк.).

Графічний матеріал. Робота містить 26 таблиць та 26 рисунків.

Додаток Н
Приклад анотацій
АНОТАЦІЇ

Анастасія Крутько. Розробка маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми. – Кваліфікаційна (дипломна) робота.

У кваліфікаційній роботі вивчено теоретико-методичні основи розвитку компанії туристичної галузі; проведено дослідження стратегічних перспектив маркетингової діяльності фірми на ринку туризму; запропоновано механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми. Новизна результатів полягає в удосконаленні комплексу теоретичних і методичних положень до розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми. Цінність результатів полягає в удосконаленні комплексу теоретичних і методичних положень розробки маркетингової стратегії розвитку турфірми.

Ключові слова: туристична фірма, маркетингова стратегія, мережева структура, розвиток, послуга, споживач, бенчмаркінг, організація подорожі.

Anastasia Krutko. Development of a marketing strategy for the development of a travel company. – Qualifying work.

The thesis examines the theoretical and methodological foundations for the development of a tourist gallery company were examined; carried out the follow-up of the strategic prospects of the marketing activities of the firm in the tourism market; a mechanism for the development of a marketing strategy for the development of a tourism company was proposed. The novelty of the results is in a perfect complex of theoretical and methodical provisions before the development of a marketing strategy for the development of a tourist company. The novelty of the results is in a perfect complex of theoretical and methodical provisions before the development of a marketing strategy for the development of a tourist company.

Keywords: tourism company, marketing strategy, merging structure, development, service, support, benchmarking, organization of the road.

Додаток П

Приклад оформлення «скорочень»

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

АУП – адміністративно-управлінський персонал

ДЕСТ – державний стандарт

КП – конкурентоспроможність підприємства

КВЕД – класифікація видів економічної діяльності

НУ – Національний університет

ОРП – оптимізація ринкової пропозиції

ПГ – привабливість галузі

ПВВ – продукція власного виробництва

ППА – перспективний продуктовий асортимент

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

РК – ресторанний комплекс

СГ – стабільність галузі

СМО – система масового обслуговування

СУ – система управління

т/о – технологічне обслуговування

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

УАТА – Українська Асоціація Туристичних агенств

УЯП – управління якістю послуг

ФС – фінансова сила

AIDA – маркетингова рекламна технологія «увага – інтерес – бажання – дія»

COVID-19 – коронавірусна інфекція

PR – робота з громадськістю

TQM – total quality management

Додаток Р
Приклад змісту
ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ ФІРМИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	11
1.1. Теоретичні аспекти туристичних послуг та маркетингові особливості структури туристичної галузі	11
1.2. Методичні підходи до розробки маркетингової стратегії управління мережевою діяльністю вітчизняних туристичних компаній	21
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПЕРСПЕКТИВ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика туристичної фірми	31
2.2. Аналіз маркетингової діяльності та стратегії фірми на вітчизняному ринку туристичних послуг	41
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВПРОВАДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ	51
3.1. Розробка рекомендацій щодо формування маркетингової стратегії розвитку мережі туристичної фірми	51
3.2. Оцінка економічна доцільність реалізації маркетингової стратегії розвитку	61
Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ПОСИЛАНЬ	74
ДОДАТКИ	78

Додаток С
Приклад вступу
ВСТУП

Актуальність теми. Туристична індустрія розуміється сьогодні як сукупність суб'єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, пансіонати, заклади культури, спорту установи громадського харчування, транспорту), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів. Індустрія туризму бере початок ще з часів середньовіччя (організація паломництва з Європи до святих місць).

На сучасному етапі розвитку у сфері туризму діють різноманітні типи підприємств, що здійснюють туристичну діяльність: організатори туризму (туристичні оператори і агентства); перевізники; готелі й інші підприємства системи розміщення; заклади громадського харчування; компанії системи розваг; інші туристичні й суміжні з ними послуги; до яких варто віднести: підприємства банківської сфери; послуг страхування; інформації та інші.

Перспективи економічного росту України в післявоєнному відновленні бізнесу пов'язані з елементами процесів в туризмі. Якісні показники стають пріоритетом забезпечення конкурентоздатності послуг та маркетингових позицій фірми на певному сегменті туристичного ринку. Актуальність проблеми формування якості туристичних послуг компаній вирішується міжнародними організаціями, серед яких Європейська організація контролю якості (БОКК), Американська організація контролю якості (АОКК).

Якість послуги є ефективним засобом задоволення потреб споживачів та зниження витрат виробництва і розвитку підприємництва. Забезпечення якості послуги складає сукупність заходів, що створюють маркетингові умови досягнення. Так, якість послуг є елементом стратегічного маркетингу. Саме тут спрямовані усі зусилля на ефективне використання стратегічного маркетингового потенціалу туристичного підприємства, зокрема, у напрямку формування стратегії розвитку фірми у довгостроковій перспективі.

Економічним проблемам стратегічного розвитку присвячені наукові розробки М. Портера, І. Ансоффа, Ю. Лідовського, А. Круглянка. Окремі питання розробки механізму стратегій діяльності висвітлені у працях вчених А. Мазаракі, Н. Ушакової, Л. Лігоненко, Дж. Блайта, Дж. Траута, П. Дойля, О. Шубіна, Д. Джоббера. Однак, при розробці стратегії розвитку діяльності вітчизняних компаній галузі туризму, розглядаються лише окремі аспекти. Так, не було враховано таких факторів, як впровадження воєнного стану.

Зазначені положення обумовили об'єктивну необхідність подальшого вивчення механізмів впровадження концепції розвитку в систему бізнесу туристичних підприємств із урахуванням стратегічних особливостей ведення бізнесу. Саме з цих причин обраний напрямок дослідження є своєчасним та актуальним, обумовлює логічність та взаємозв'язок обраної теми роботи з назвами її структурних розділів та підрозділів, а також логікою побудови.

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра є розробка рекомендацій з формування маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми на основі узагальнення теоретико-методичної бази та аналізу стратегічних перспектив ринку туристичних послуг.

Виходячи з поставленої мети поставлено і вирішено наступні задачі:

- розглянути теоретико-методичні основи маркетингового розвитку підприємства туристичної галузі в сучасних умовах функціонування бізнесу;
- провести дослідження і аналіз стратегічних перспектив маркетингової діяльності фірми на ринку туризму в контексті до- та післявоєнних умов;
- запропонувати механізм розробки маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми для формування дієвих рекомендацій її керівництву.

Об'єктом наукового дослідження є процес маркетингового розвитку вітчизняних підприємств туристичного бізнесу в стратегічній перспективі.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних питань розробки маркетингової стратегії туристичної фірми.

Методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз літературних джерел й Інтернет-ресурсів (розділ 1 – теоретичний), методи пошуку і збору

даних, прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, групування, графічний), метод факторного аналізу, статистичний метод, аналітико-дослідницький метод (розділ 2 – дослідницько-аналітичний), експертних оцінок, метод абсолютних різниць, методи розрахунку економічної ефективності продуктової політики (розділ 3 – проектно-рекомендаційний).

Інформаційну базу дослідження становлять: нормативно-правова та законодавча база України, підручники, навчальні посібники, наукові статті, монографії, матеріали міжнародних та вітчизняних конференцій, форумів та семінарів, дані первинного бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності, Інтернет-ресурси, сайти компаній, власні дослідження, тощо.

Практичне значення результатів полягає у формуванні рекомендацій керівництву щодо впровадження: концепції формування організаційного механізму забезпечення маркетингової стратегії розвитку з використанням системно-цільового підходу, а також комплекс рекомендацій зі здійснення бенчмаркінгу на стратегічному і оперативному рівнях (довідка 396/2022 від 18.11.2022 р.). Окремі пропозиції можуть бути використані на різних фірмах в туризмі. Матеріали кваліфікаційної дипломної роботи магістра доцільно використати при викладанні дисципліни «Маркетинг в туризмі» здобувачам вищої освіти спеціальності «Туризм» освітнього ступеня «бакалавр».

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати доповідалися, обговорювалися, отримали схвальну оцінку на Всеукраїнській: «Українські студії в європейському контексті» (Київ, 21 жовтня 2022 р.) [101] і Міжнародній: «Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства» (м. Запоріжжя, 25 листопада 2022 р.) [102] науково-практичних конференціях здобувачів вищої освіти; за результатами участі отримано сертифікати та опубліковані тези.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань (72 найменування) та додатків (11 позицій). Загальний обсяг роботи – 79 сторінок (3,13 авт. арк.), основний зміст – 92 сторінка (3,46 авт. арк.). Робота містить 16 таблиць та 16 рисунків.

Додаток Т
Приклад розділів

РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ (20 сторінок)

1.1. Назва підрозділу..... (10 сторінок)

.....

1.2. Назва підрозділу.... (10 сторінок)

.....

Висновки до розділу 1. (0,5-1 сторінки)

Визначено (назва підрозділу 1.1)....

.....

Розкрито (назва підрозділу 1.2).....

РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ (20 сторінок)

2.1. Назва підрозділу..... (10 сторінок)

2.2. Назва підрозділу.... (10 сторінок)

Висновки до розділу 2. (0,5-1 сторінки)

РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ (20 сторінок)

3.1. Назва підрозділу..... (10 сторінок)

3.2. Назва підрозділу.... (10 сторінок)

.....

Висновки до розділу 3. (0,5-1 сторінки)

Додаток У
Приклад висновків

ВИСНОВКИ

Досягнуто основну мету бакалаврського дослідження, яка полягає в розробці рекомендацій з формування маркетингової стратегії розвитку туристичної фірми на основі узагальнення теоретико-методичної бази та аналізу стратегічних перспектив ринку туристичних послуг.

Визначено (назва підрозділу 1.1)....

.....

Розкрито (назва підрозділу 1.2).....

.....

Досліджено (назва підрозділу 2.1)....

.....

Проведено аналіз (назва підрозділу 2.2).....

.....

Розроблено (назва підрозділу 3.1)....

.....

Оцінено (назва підрозділу 3.2).....

.....

Рекомендовано до впровадження у практику діяльності туристичного підприємства наступні результати роботи:

ВИСНОВКИ = висновки до розділу 1 + висновки до розділу 2 +
висновки до розділу 3

Додаток Ф

Приклад оформлення переліку посилань

ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Характеристика джерела	Приклади складання
Книги: Один автор	Шелеметьєва Т. В. Теоретичні та прикладні аспекти управління розвитком туризму в Україні : монографія. Запоріжжя, 2019. 350 с.
Два автори	Белікова М. В., Зайцева В. М. Перспективи розвитку історико-культурних заповідників України в туристичній сфері. Academic Publish, 2018. 141 с.
Три автори	Кукліна Т. С., Каптюх Т. В., Прусс В. Л. Ресторанна справа : технологія та організація послуг : навч. посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2018. 392 с.
Більше трьох авторів	Управління рекреаційними територіями : монографія. О. М. Гаркуша, В. В. Горлачук, І. М. Песчанська та ін. Миколаїв : Ліон, 2010. 235 с.
Без автора	Туристична галузь України в період євроінтеграції: теоретичний аспект : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої . Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. 183 с.
Статті: Один автор	Віндюк А. В. Спортивно-оздоровча анімація: види, функції, особливості організації. <i>Наукові записки</i> . Серія: Педагогіка. 2020. Випуск 190. С. 15.
Два автори	Гурова Д. Д., Зайцева В. М. Крафтовий пивний туризм. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i> . Серія «Географічні науки». Вип. 9. 2018. С. 227-232.
Більше трьох авторів	Tsviliy S., Gurova D., Bulatov S. Reserves for reduction of labor capacity of hotel and restaurant product and their effective use in the enterprise personnel management system. <i>Інфраструктура ринку</i> . 2020. № 47. С. 123-128.
Тези доповідей	Журавльова С. М., Кукліна Т. С. Інноваційна діяльність в готельному бізнесі. <i>Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку</i> : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28-29 жовтня 2020 р. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. С. 104-106.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с.
	Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. Голос України. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
	Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-20 (дата звернення: 15.11.2020).
	Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України від 18.11.2003 р. № 1282- IV. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15 .
Багатотомні видання	Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика / за заг. ред. О. Д. Святоцького. Київ : Ін Юре, 1999. Т. 2. 260 с.
Стандарти	ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. КЛАСИФІКАЦІЯ ГОТЕЛІВ [Чинний від 2004-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2004. 16 с.
Автореферати дисертацій	Журавльова С. М. Стратегічне управління підприємством готельного господарства : автореф. дис... канд. ек. наук : 08.00.04. Харків, 2015. 23 с.
Електронні ресурси	Tsviliy S., Gurova D., Zhuravlova S. Coronavirus priorities in marketing management of microenterprises in the hospital field. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». Одеса :ВД «Гельветика», 2021. №52/2021. С. 120-125. URL: http://www.market-infr.od.ua/uk/52-2021 (дата звернення: 15.11.2021).
	Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show (дата звернення: 08.02.2019).

Додаток Х
Приклад додатків

ДОДАТКИ

Нова сторінка

Додаток А

Нова сторінка

Додаток Б